

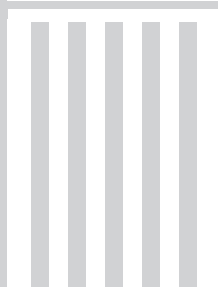
**BIULETYN
IZBY CYWILNEJ
SĄDU NAJWYŻSZEGO**

listopad – grudzień
2022

**BIULETYN
IZBY CYWILNEJ
SĄDU NAJWYŻSZEGO**

listopad – grudzień
2022

Redakcja

prof. dr hab. Joanna Misztal-Konecka
dr hab. Marcin Krajewski
Maciej Machowski
dr Monika Wójcik

Współpraca

Eryk Chowaniec-Sieniawski, Agata Dimmich
Magdalena Kuchnio, Kamila Lipińska
Łukasz Węgrzynowski

przy udziale

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

AKTUALNOŚCI

W dniu 11 listopada 2022 r. 25-lecie pracy zawodowej obchodził Eryk Chowaniec-Sieniawski – starszy asystent sędziego.

Serdecznie gratulujemy.

*

W dniu 14 listopada 2022 r. 40-lecie pracy zawodowej obchodziła Hanna Łupińska – inspektor sądowy.

Serdecznie gratulujemy.

*

Z dniem 1 listopada 2022 r. Justyna Wdowiak – starszy sekretarz sądowy, została przeniesiona z Izby Cywilnej do innej komórki organizacyjnej Sądu Najwyższego.

Dziękujemy za pracę na rzecz Izby Cywilnej Sądu Najwyższego.

UCHWAŁY I INNE WAŻNIEJSZE ORZECZENIA

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z 14 marca 2022 r., I ACa 963/21, zagadnienia prawnego:

„Czy ogłoszenie upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej z likwidacją jej majątku należy traktować jak »ustanie członkostwa« w Krajowej Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej w rozumieniu przepisu art. 58 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1844) i czy w związku z tym Syndyk Masy Upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowej jest uprawniony do żądania zwrotu na rzecz upadłego wkładów wniesionych przez tą Kasę na obligatoryjny fundusz stabilizacyjny?”
podjął uchwałę:

Ogłoszenie upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej z likwidacją jej majątku nie jest ustaniem członkostwa w Krajowej Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej w rozumieniu art. 58 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1844), w związku z czym syndyk masy upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowej nie jest uprawniony do żądania zwrotu na rzecz upadłego wkładów wniesionych przez tą kasę na obligatoryjny fundusz stabilizacyjny.

(uchwała z 4 października 2022 r., III CZP 110/22, D. Zawistowski, G. Misiurek, K. Weitz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie postanowieniem z 21 marca 2022 r., XVIII GUz 35/21, zagadnienia prawnego:

„Czy wyłączenie zastosowania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych z dnia 8 marca 2013 r. (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 424 ze zm.) na podstawie art. 3 pkt 1 tej ustawy do długów objętych postępowaniem upadłościowym implikuje konieczność zastosowania przepisów ogólnych o odsetkach ustawowych za opóźnienie czy też wyłącza zupełnie możliwość zaspokojenia w postępowaniu upadłościowym odsetek naliczonych na podstawie tej ustawy?”

podjął uchwałę:

Przewidziane w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 893) wyłączenie stosowania tej ustawy do długów objętych postępowaniem prowadzonym na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1520) nie pozbawia wierzyciela uprawnienia do odsetek ustawowych za opóźnienie na zasadach ogólnych.

(uchwała z 5 października 2022 r., III CZP 101/22, W. Pawlak, M. Romańska, A. Piotrowska)

★

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z 4 marca 2022 r., I AGa 86/21, zagadnienia prawnego:

„Czy ustanowienie prawomocnym wyrokiem sądu rozdzielności majątkowej między małżonkami pozostającymi w ustroju wspólności majątkowej powoduje, że współmałżonek akcjonariusza, który samodzielnie objął lub nabył akcje imienne wchodzące w skład wspólności ustawowej, staje się również współuprawnionym z akcji i może wykonywać związane z nimi prawa korporacyjne?”

podjął uchwałę:

Ustanowienie prawomocnym wyrokiem sądu rozdzielności majątkowej małżeńskiej między małżonkami pozostającymi w ustroju ustawowej wspólności majątkowej nie powoduje, że współmałżonek akcjonariusza, który samodzielnie objął lub nabył akcje imienne wchodzące w skład tej wspólności, może wykonywać związane z nimi prawa korporacyjne.

(uchwała z 6 października 2022 r., III CZP 109/22, J. Grela, J. Widło, K. Zaradkiewicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Słupsku postanowieniem z 26 kwietnia 2022 r., I Co 28/22, I Cz 54/22, zagadnienia prawnego:

„Czy postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym jest orzeczeniem istniejącym w sytuacji, gdy wobec wskazania w trybie art. 357 § 5 k.p.c. zwięźle zasadniczych powodów rozstrzygnięcia – nie została podpisana bezpośrednio jego sentencja, a podpis został złożony tylko pod całością tak sporządzonego dokumentu?”

podjął uchwałę:

Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym jest orzeczeniem nieistniejącym w sytuacji, gdy podpis został złożony wyłącznie pod całym dokumentem obejmującym sentencję i zasadnicze powody rozstrzygnięcia (art. 357 § 5 k.p.c.).

(uchwała z 6 października 2022 r., III CZP 112/22, J. Grela, J. Widło, K. Zaradkiewicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z 7 marca 2022 r., XXIII Ga 764/20, zagadnienia prawnego:

„Czy zakład ubezpieczeń może obniżyć należne odszkodowanie przysługujące z umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów o rabaty oraz ulgi na części i materiały służące do naprawy pojazdu, możliwe do uzyskania w ramach współdziałania poszkodowanego z ubezpieczycielem w zakresie likwidacji szkody z odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody w procesie naprawy pojazdu (art. 362 k.c. w zw. z art. 354 § 2 k.c.)?”

podjął uchwałę:

Odszkodowanie przysługujące od zakładu ubezpieczeń na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów obejmuje wyłącznie niezbędne i ekonomicznie uzasadnione koszty naprawy.

(uchwała z 6 października 2022 r., III CZP 119/22, J. Grela, J. Widło, K. Zaradkiewicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd w Białymostku-Białej postanowieniem z 7 grudnia 2021 r., II Cz 272/21, zagadnienia prawnego:

„1. Czy przepis art. 48¹ k.p.c.:

- a) ma zastosowanie wyłącznie w przypadku wyznaczenia do rozpoznania sprawy sędziego, w stosunku do którego zachodzą przesłanki z art. 48 § 1 pkt 1–4 k.p.c.,
- b) czy też art. 48¹ k.p.c. ma zastosowanie w każdym przypadku wyznaczenia do rozpoznania sprawy sędziego, wobec którego nie zachodzą przesłanki z art. 48 § 1 pkt 1–4 k.p.c., lecz orzekającego w sądzie, w jakim pełni służbę inny sędzia, niewyznaczony do rozpoznania sprawy, w stosunku do którego te przesłanki występują?

2. Czy naruszenie przepisu art. 48¹ k.p.c., w rozumieniu wskazanym w pkt 1 ppkt b), poprzez brak jego zastosowania w wymienionych tam okolicznościach i niewyłączenie sędziego wyznaczonego oraz brak przekazania sprawy sądowi przełożonemu celem wyznaczenia innego sądu

równorzędnego, wywołuje skutek w postaci nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c.?”

podjął uchwałę:

Rozpoznanie sprawy przez sąd, w którym pełni służbę sędzia, podlegający wyłączeniu na podstawie art. 48 § 1 pkt 1–4 k.p.c., który nie zasiada w składzie tego sądu, nie skutkuje nieważnością postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c.

(uchwała z 13 października 2022 r., III CZP 95/22, M. Łodko, M. Kowalski, M. Łochowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 23 grudnia 2021 r., II Cz 1197/21, zagadnienia prawnego:

„Czy w stanie prawnym wprowadzonym od dnia 7 listopada 2019 r. ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1496 ze zm.) rozliczenie opłaty należnej komornikowi z tytułu złożonego wniosku o doręczenie dokumentów może mieć podstawę prawną, a co za tym idzie czy poniesienie przez powoda po wydaniu orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie kosztów związanych z doręczeniem za pośrednictwem komornika (art. 139¹ § 1 k.p.c.) uzasadnia zasądzenie ww. kosztów od pozwanego?”

podjął uchwałę:

Poniesienie przez powoda kosztów związanych z doręczeniem za pośrednictwem komornika po wydaniu orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie uzasadnia zasądzenie tych kosztów od pozwanego na podstawie art. 108¹ k.p.c.

(uchwała z 20 października 2022 r., III CZP 96/22, E. Stefańska, K. Wesołowski, M. Załucki)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z 19 listopada 2021 r., V ACa 292/21, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania naruszenie zasady niezmienności składu sądu wyznaczonego do rozpoznania sprawy na podstawie przepisu art. 386 § 5 k.p.c., polegające na bezpodstawnym zarządzeniu przez Przewodniczącego Wydziału wyłonienia nowego składu orzekającego w drodze losowania z pominięciem sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy z mocy ustawy na podstawie przepisu art. 386 § 5 k.p.c., może powodować sprzeczność składu orzekającego z przepisami prawa – art. 379 pkt 4 k.p.c.?

– Czy przepis art. 55 § 4 zdanie drugie ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 2072) wyłącza możliwość badania sprzeczności składu orzekającego z przepisami prawa na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. w związku z naruszeniem przez Przewodniczącego Wydziału przepisu art. 386 § 5 k.p.c. i przepisów art. 47b § 1 i 2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych?”

podjął uchwałę:

Zarządzenie przez przewodniczącego wydziału wyłonienia nowego składu orzekającego w drodze losowania z pominięciem sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy z mocy ustawy na podstawie przepisu art. 386 § 5 k.p.c. nie skutkuje samo w sobie sprzecznością składu orzekającego z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c.

(uchwała z 20 października 2022 r., III CZP 97/22, E. Stefańska, K. Wesołowski, M. Załucki)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Częstochowie postanowieniem z 15 marca 2022 r., VIII GU p 134/21, GUz 10/21, zagadnienia prawnego:

„1. Czy żądanie zwrotu świadczenia wydanego drugiej stronie w wykonaniu kontraktu bezskutecznego względem masy upadłości, jeżeli ogło-

szeno upadłość obu kontrahentów, powinno nastąpić w trybie zgłoszenia wierzytelności, czy wyłączenia z masy upadłości?

W przypadku, gdyby zasadne było wyłączenie z masy upadłości:

2. Czy jest możliwe wyłączenie z masy upadłości środków pieniężnych, które nie zostały wyodrębnione przez zgromadzenie na osobnym rachunku bankowym jako pochodzące z umowy bezskutecznej z mocy prawa, ustalonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego?

W razie pozytywnej odpowiedzi:

3. Czy jest możliwe zaspokojenie wierzyciela, któremu przysługuje żądanie o zwrot ceny uiszczonej w wykonaniu bezskutecznej czynności prawnej, ze środków pieniężnych uzyskanych wskutek sprzedaży nieruchomości zabezpieczonych rzeczowo (hipotecznie) – z pierwszeństwem przed wierzycielami hipotecznymi upadłego?"

podjął uchwałę:

Jeżeli bezskuteczność czynności prawnej dokonanej przez dłużnika powstała z mocy prawa (art. 128 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2016 r.) i wywiera skutek przed ogłoszeniem jego upadłości, to żądanie syndyka masy upadłości dłużnika zwrotu świadczenia wydanego drugiej stronie w wykonaniu umowy bezskutecznej względem masy upadłości, jeżeli ogłoszono upadłość obu kontrahentów, powinno nastąpić w trybie wyłączenia z masy upadłości, o ile przedmiot świadczenia jest wyodrębniony w masie upadłości, co w przypadku środków pieniężnych oznacza wymaganie wyodrębnienia w masie upadłości na osobnym rachunku bankowym.

W przeciwnym razie właściwą drogą dochodzenia tej wierzytelności jest tryb zgłoszenia wierzytelności.

(uchwała z 20 października 2022 r., III CZP 104/22, E. Stefańska, K. Wesołowski, M. Załucki)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z 10 lutego 2022 r., II Ca 555/21, zagadnienia prawnego:

„Czy po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej na skutek rozwoju odpowiedzialność małżonków będących współwłaścicielami lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, który wchodził w skład majątku wspólnego, za zobowiązania wobec wspólnoty mieszkaniowej z tytułu wydatków i ciężarów związanych z utrzymaniem nieruchomości wspólnej w części nieznajdującej pokrycia w pożytkach i innych przychodach, powstałe po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, jest odpowiedzialnością proporcjonalną w stosunku do udziałów we współwłasności lokalu, czy też każdy z małżonków ponosi odpowiedzialność za całość zobowiązania z tego tytułu, a zaspokojenie wspólnoty mieszkaniowej przez któregośkolwiek z małżonków zwalnia drugiego?”
podjął uchwałę:

Odpowiedzialność byłych małżonków będących współwłaścicielami lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, który uprzednio wchodził w skład ich majątku wspólnego, za zobowiązania wobec wspólnoty mieszkaniowej powstałe po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej z tytułu wydatków i ciężarów związanych z utrzymaniem nieruchomości wspólnej w części nieznajdującej pokrycia w innych przychodach, jest odrębną odpowiedzialnością każdego z nich w zakresie odpowiadającym ich udziałom w nieruchomości wspólnej, ustalonym zgodnie z art. 3 ust. 3a ustawy z 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1048).

(uchwała z 20 października 2022 r., III CZP 111/22, E. Stefańska, K. Wesołowski, M. Załucki)

*

Sąd Najwyższy po połączeniu do wspólnego rozstrzygnięcia ze sprawą niniejszą sprawy III CZP 136/22 oraz sprawy III CZP 138/22 i po rozstrzygnięciu zagadnień prawnych przedstawionych:

przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z 8 marca 2022 r., XV Ca 1397/21,

„Czy właścicielowi nieruchomości położonej na obszarze ograniczonego użytkowania utworzonego dla lotniska, w razie przekroczenia wskutek ruchu lotniczego dopuszczalnego poziomu hałasu w budynku mieszkalnym

znajdującym się na tej nieruchomości, przysługuje na podstawie art. 129 ust. 2 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1973) roszczenie o naprawienie szkody obejmującej nieponiesione koszty zapewnienia w tym budynku klimatu akustycznego zgodnego z obowiązującymi Polskimi Normami w dziedzinie akustyki budowlanej, w braku obowiązku podjęcia przez właściciela działań w tym zakresie w związku z utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania?

a w razie negatywnej odpowiedzi:

Czy właściciel nieruchomości położonej na obszarze ograniczonego użytkowania utworzonego dla lotniska, w razie przekroczenia wskutek ruchu lotniczego dopuszczalnego poziomu hałasu w budynku mieszkalnym znajdującym się na tej nieruchomości, może na podstawie art. 435 § 1 k.c. w zw. z art. 322 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1973) żądać naprawienia szkody obejmującej nieponiesione koszty zapewnienia w tym budynku klimatu akustycznego zgodnego z obowiązującymi Polskimi Normami w dziedzinie akustyki budowlanej?";

przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z 29 lipca 2022 r., II Ca 410/22,

„Czy właścicielowi nieruchomości położonej na obszarze ograniczonego użytkowania utworzonego dla portu lotniczego, w przypadku przekroczenia na skutek ruchu lotniczego dopuszczalnego poziomu hałasu w budynku mieszkalnym znajdującym się na tej nieruchomości, przysługuje – na podstawie art. 129 ust. 2 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1973) – roszczenie o naprawienie szkody obejmującej nieponiesione (hipotetyczne) koszty zapewnienia w tym budynku klimatu akustycznego zgodnego z obowiązującymi Polskimi Normami w dziedzinie akustyki budowlanej, gdy brak obowiązku podjęcia przez właściciela działań w tym zakresie w związku z utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania?

a w razie negatywnej odpowiedzi:

Czy właściciel nieruchomości położonej na obszarze ograniczonego użytkowania utworzonego dla portu lotniczego, w przypadku przekroczenia na skutek ruchu lotniczego dopuszczalnego poziomu hałasu w budynku mieszkalnym znajdującym się na tej nieruchomości, może

żądać naprawienia szkody obejmującej nieponiesione (hipotetyczne) koszty zapewnienia w tym budynku klimatu akustycznego zgodnego z obowiązującymi Polskimi Normami w dziedzinie akustyki budowlanej na podstawie art. 435 § 1 k.c. w zw. z art. 322 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1973)?"

przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 27 kwietnia 2022 r., VII AGa 784/20,

„Czy w świetle art. 136 ust. 3 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1973), szkodą, o której mowa w art. 129 ust. 2 tej ustawy, są także nieponiesione koszty mające na celu wypełnienie wymagań technicznych przez istniejące budynki posadowione na nieruchomości położonej w strefie ograniczonego użytkowania utworzonego dla lotniska, w razie określenia na tym obszarze wymagań technicznych dotyczących budynków, jeżeli właściciel nie doznaje ograniczeń w sposobie korzystania z nieruchomości i brak jest obowiązku podjęcia przez niego działań w tym zakresie w związku z utworzeniem strefy ograniczonego użytkowania?"

podjął uchwałę:

Właścicielowi nieruchomości położonej w strefie ograniczonego użytkowania, o której mowa w art. 135 Prawa ochrony środowiska, nie przysługuje odszkodowanie w wysokości odpowiadającej kosztom zapewnienia w budynku znajdującym się na tej nieruchomości odpowiedniego klimatu akustycznego, jeżeli koszty te nie zostały poniesione.

(uchwała z 28 października 2022 r., III CZP 100/22, J. Misztal-Konecka, M. Krajewski, M. Łochowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 13 maja 2022 r., V ACz 350/22, zagadnienia prawnego:

„1. Czy art. 13a ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 755 ze zm., dalej:

»u.k.s.c.«) znajduje zastosowanie do dochodzonych przez konsumenta roszczeń wynikających wyłącznie z czynności bankowych wymienionych w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2439, dalej: »pr.bank.«),

a w razie pozytywnej odpowiedzi

2. Czy oferowanie przez bank certyfikatów inwestycyjnych funduszu inwestycyjnego stanowi czynność bankową w rozumieniu art. 5 ust. 2 pkt 9 pr.bank.

oraz

3. Czy wykonywanie obowiązków depozytariusza funduszu inwestycyjnego, będącego bankiem, stanowi czynności bankowe z uczestnikiem funduszu określone w art. 5 ust. 2 pkt 6 i 9 pr.bank.?”

podjął uchwałę:

Artykuł 13a ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1125) znajduje zastosowanie do dochodzonych przez konsumentów roszczeń wynikających z czynności bankowych (art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 2324).

(uchwała z 16 listopada 2022 r., III CZP 116/22, G. Misiurek, D. Dończyk, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z 21 lutego 2022 r., V ACa 646/21, zagadnienia prawnego:

„Czy roszczenie, o którym mowa w art. 36 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ma charakter zbywalny w drodze cesji?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 4 października 2022 r., III CZP 99/22, D. Zawistowski, G. Misiurek, K. Weitz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z 9 czerwca 2022 r., XXIII Ga 1707/20, zagadnienia prawnego:

„Czy przepisy kodeksu cywilnego definiujące prowilę agencyjną z tytułu umów zawartych w czasie trwania umowy agencyjnej (art. 758¹ § 1 w zw. z art. 758¹ § 2 k.c.) mają charakter bezwzględnie wiążący?”

umorzył postępowanie przed Sądem Najwyższym.

(postanowienie z 16 listopada 2022 r., III CZP 140/22, T. Szanciło, M. Łochowski, B. Janiszewska)

*

Pogląd, że brak uprzedzenia przez sąd o zamierzonej zmianie kwalifikacji podstawy prawnej żądania skutkuje automatycznie nieważnością postępowania z uwagi na pozbawienie strony możliwości obrony jej praw jest zbyt daleko idący. Ocena, czy w takich sytuacjach zachodzą przesłanki z art. 379 pkt 5 k.p.c., powinna być dokonywana z uwzględnieniem przedmiotu sprawy, wskazanej przez powoda podstawy faktycznej i prawnej, reprezentacji strony przez fachowego pełnomocnika oraz możliwości przewidywania przez strony takiej zmiany.

(wyrok z 20 października 2022 r., II CSKP 242/22, E. Stefańska, K. Wesołowski, M. Załucki)

*

Współuczestnik jednolity, który w ustawowym terminie nie zażąda doręczenia postanowienia sądu drugiej instancji z uzasadnieniem, może wnieść skargę kasacyjną, jeśli wniosek taki złoży inny współuczestnik.

(postanowienie z 20 października 2022 r., III CZ 233/22, E. Stefańska, K. Wesołowski, M. Załucki)

OMÓWIENIA GLOS I INNYCH KOMENTARZY DO ORZECZEŃ

Nie jest dopuszczalne oddalenie powództwa o zachowek na podstawie art. 5 k.c.

(wyrok z 28 marca 2018 r., V CSK 428/17, T. Bielska-Sobkowicz, A. Owczarek, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2019, nr 1, poz. 14; BSN 2018, nr 6, s. 13; NPN 2018, nr 2, s. 89)

Glosa

Piotra Zielonki, Przegląd Prawa i Administracji 2021, nr 126, s. 365

Glosa ma charakter krytyczny w odniesieniu do przyjętej przez Sąd Najwyższy tezy o niedopuszczalności oddalenia powództwa o zachowek na podstawie art. 5 k.c.

Jako trafne na tle stanu faktycznego sprawy glosator ocenił natomiast rozstrzygnięcie merytoryczne Sądu Najwyższego i zgodził się ze stanowiskiem, że w sprawie nie zachodziły przesłanki uzasadniające wydziedzczenie uprawnionych do zachowku.

Według komentatora omawiane orzeczenie stanowi odejście od utrwalonej linii orzeczniczej dopuszczającej pozbawienie w sytuacjach wyjątkowych osoby uprawnionej prawa do zachowku na podstawie art. 5 k.c. Autor glosy nie zgodził się z argumentacją Sądu Najwyższego, że za niedopuszczalnością stosowania art. 5 k.c. do roszczeń o zachowek przemawia zawarcie przez ustawodawcę w art. 928 oraz 1008 k.c. zamkniętego katalogu przypadków, w jakich może dojść do uznania spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia oraz do wydziedziczenia. Według Sądu Najwyż-

szego zastosowanie art. 5 k.c. oznaczałoby w tej sytuacji dopuszczenie kolejnej podstawy ograniczenia zasady ochrony dziedziczenia i prowadziłoby do trwałego pozbawienia udziału w spadku. W ocenie glosatora nie ma podstaw do wykluczenia zastosowania art. 5 k.c. do spadkowych praw podmiotowych, przepis ten stosuje się bowiem do oceny wszelkich stosunków prawnych, o ile brak jest przepisu szczególnego odwołującego się wprost do zasad współżycia społecznego lub do innych okoliczności, regulując skutki ich naruszenia. Glosator stwierdził, że skoro art. 928 i 1008 k.c. modyfikują ogólne reguły spadkobrania poprzez wykluczenie określonych osób z kręgu uprawnionych do spadku lub jego części, to nie mogą stanowić przepisów szczególnych wobec art. 5 k.c.

Autor glosy opowiedział się ponadto za stanowiskiem, że należy dopuścić możliwość zarówno miarkowania wysokości zachowku, jak również całościowego pozbawienia uprawnionego prawa do zachowku w sytuacji zaktualizowania się przesłanek nadużycia prawa podmiotowego na podstawie art. 5 k.c. W jego ocenie przemawia za tym istota klauzul generalnych przejawiająca się w ich funkcji indywidualizacyjnej i słusznościowej. Uznał natomiast, że całkowite pozbawienie uprawnionego zachowku na podstawie art. 5 k.c. powinno ograniczać się do normatywnie wskazanych przesłanek wydziedziczenia i być poprzedzone ustaleniem, czy spadkodawca nie dokonał w testamencie wydziedziczenia z uwagi na przeszkody natury prawnej lub faktycznej. Ponadto w każdym przypadku zastosowanie art. 5 k.c. winno uwzględniać całokształt okoliczności, zarówno tych odnoszących się do osoby spadkodawcy, zobowiązanego, jak i uprawnionego do zachowku, przy uwzględnieniu powszechnie akceptowanych w społeczeństwie norm i ocen moralnych.

A.D.

*

teza opublikowana w Przeglądzie Prawa i Administracji

Jeżeli pod rygorem nieważności wymaga się, w stosunku do określonego składanego innej osobie, zachowania formy szczególnej w postaci pisma, to dla przyjęcia, że zostało ono złożone i wywołało skutki prawne konieczne jest doręczenie adresatowi oryginału

pisma zawierającego to oświadczenie woli. Dla przyjęcia, że bank ustanowił gwarancję bankową, niezbędne jest doręczenie beneficjentowi oryginału pisma zawierającego oświadczenie woli banku (art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r., poz. 2187 ze zm.).

teza oficjalna

Dla przyjęcia, że bank ustanowił gwarancję bankową, niezbędne jest doręczenie beneficjentowi oryginału pisma zawierającego oświadczenie woli banku (art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 2187 ze zm.).

(wyrok z 21 sierpnia 2019 r., I CSK 349/18, D. Dończyk, J. Frąckowiak, A. Piotrowska)

Glosa

Katarzyny Górskiej, Przegląd Prawa i Administracji 2021, nr 127, s. 563

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosatorka zgodziła się z Sądem Najwyższym, że pogląd o konieczności doręczenia oświadczenia woli w takiej formie, jaka pod rygorem nieważności jest przewidziana dla jego złożenia, dominuje zarówno w orzecznictwie, jak i doktrynie. Uznała natomiast, że w okolicznościach sprawy niewystarczający był sposób uargumentowania oceny prawnej dokonanej przez Sąd Najwyższy wyłącznie poprzez odesłanie do stanowiska wyrażonego we wcześniejszym orzecznictwie.

Glosatorka w szczególności poddała analizie motywy przywołanej w uzasadnieniu komentowanego wyroku uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 lutego 1967 r., III CZP 88/66 (OSNC 1967, nr 12, poz. 210). Zauważyła, że pierwszy ze wskazanych tam argumentów na rzecz poglądu o konieczności doręczenia oświadczenia woli w takiej formie, jaka jest przewidziana dla jego złożenia, odwołuje się do konstrukcji oświadczenia woli. Sąd Najwyższy dokonał bowiem w uchwale odróżnienia takich elementów oświadczenia woli, jak uzewnętrznienie woli wywołania skutków prawnych i złożenie tego oświadczenia innej osobie, jednocześnie uznając, że co do zasady powinny one stanowić jedną całość.

W ocenie glosatorki brak odniesienia się przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu glosowanego wyroku do odrębności stadium złożenia oświadczenia woli w przepisanej formie i stadium doręczenia oświadczenia jego adresatowi stanowi jednak jego istotną lukę. Autorka glosy zarzuciła także, że Sąd Najwyższy nie rozważył, czy można utożsamiać funkcję formy czynności prawnej z funkcją „doręczenia” oświadczenia woli adresatowi. Nie jest to, zdaniem glosatorki, zabieg uprawniony; w tym drugim wypadku chodzi bowiem przede wszystkim o realizację funkcji komunikacyjnej, która polega na wywołaniu u adresata pewności, że oświadczenie o określonej treści i formie zostało złożone, co nie musi się wiązać z doręczeniem oryginału pisma. Doręczenie kopii oświadczenia, w tym także przesłanie jego skanu, tak jak to miało miejsce w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy, realizuje zatem tak rozumianą funkcję komunikacyjną.

Glosatorka poddała następnie analizie kolejny argument podnoszony na uzasadnienie stanowiska, że dojście do adresata oświadczenia woli powinno nastąpić w formie przewidzianej dla jego złożenia, odnoszący się do potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa obrotu. W jej ocenie potrzeba ta nie powinna być absolutyzowana, tym bardziej jeżeli na skutek przesłania kopii wiernie odzwierciedlającej oświadczenie woli adresat uzyskuje pełnoprawny dokument potwierdzający istnienie oryginału o tej samej treści. W tym kontekście na krytyczną ocenę zasługiwał brak wskazania w uzasadnieniu glosowanego wyroku, jakie konkretnie względy przemawiały za danym sposobem doręczenia adresatowi oświadczenia woli.

Głosę do tego orzeczenia opracował także M. Bączyk (PiP 2022, nr 9, s. 174 – *vide* niżej).

A.D.

*

Glosa

Mirosława Bączyka, Państwo i Prawo 2022, nr 9, s. 174

Glosa jest zasadniczo aprobująca.

Zdaniem glosatora w uzasadnieniu wyroku poruszono kilka interesujących zagadnień prawnych dotyczących praktyki funkcjonowania bankowej „gwarancji należytego wykonania umowy” (robót budowlanych).

Autor wskazał, że istotą sporu było to, czy w okolicznościach sprawy doszło w ogóle do skutecznego przedłużenia stosunku gwarancyjnego między inwestorem i pozwanym bankiem, skoro do gwaranta nie dotarł oryginalny dokument zawierający takie oświadczenie banku o przedłużeniu, a jedynie skan tego dokumentu. Jako trafne ocenił stanowisko Sądu Najwyższego, że dokument (oryginalny), zawierający oświadczenie banku-gwaranta o udzieleniu gwarancji, powinien dotrzeć do zindywidualizowanego beneficjenta, bowiem wiarygodność tego właśnie podmiotu ma być objęta zabezpieczeniem gwarancyjnym.

Glosator zaznaczył jednocześnie, że oba sądy *meriti*, jak również Sąd Najwyższy, unikały wyraźnego stwierdzenia dotyczącego źródła powstania spornego stosunku gwarancyjnego, jednakże można w sprawie przyjąć, iż źródło takie stanowiła umowa banku z gwarantem, zawierana w sposób typowy dla tej grupy umów bankowych. Pojawiła się bowiem sekwencja trzech stosunków obligacyjnych (podstawowy, zlecenie i gwarancyjny). W umowie o roboty budowlane zamieszczono tzw. klauzulę gwarancji, udzielenie (przedłużenie) przez bank gwarancji nastąpiło w wykonaniu zlecenia, w umowie zlecenia ustalono sposób dostarczenia beneficjentowi treści oświadczenia woli banku (dokumentu papierowego). Istniały zatem wystarczające podstawy do przyjęcia, że przynajmniej w chwili dostarczenia dokumentu gwarancji (papierowego) beneficjentowi dochodziłoby do zawarcia umowy gwarancji (art. 60, 61 k.c.).

Komentator wskazał, że w rozpatrywanej sprawie Sąd Apelacyjny nie-trafnie utożsamiał ze sobą dwa różne zdarzenia prawne: wypowiedzenie zlecenia udzielenia (przedłużenia) gwarancji i powstanie ustalonej przez strony przyczyny wygaśnięcia obowiązku gwarancyjnego banku. Zwrócił uwagę na różnice pomiędzy oboma zdarzeniami i zauważył, że zwrócenie dokumentu gwarancji przed upływem terminu jej ważności bankowi przez beneficjenta, we wzorcach umownych wielu banków (także ubezpieczycieli), stanowi z reguły jedną z przyczyn wygaśnięcia odpowiedzialności gwarancyjnej banku.

Autor stanął na stanowisku, że występowanie zjawiska „wojny na gwarancje”, które ujawniło się również w rozpatrywanej przez Sąd Najwyższy sprawie, powinno przemawiać za przyjmowaniem rozwiązań prawnych pozwalających na racjonalne rozwiązanie sporu między inwestorem i wykonawcą co do oceny stanu wykonania zadania inwestycyjnego i po-

jawieniu się – ich zdaniem – tzw. wypadku gwarancyjnego w ramach obu postaci gwarancji.

Takim zaś rozwiązaniem, zdaniem glosatora, byłoby przyjmowanie umownego źródła powstania gwarancji bankowej. Między wystawieniem dokumentu gwarancji i dostarczeniem go beneficjentowi ze skutkiem zawarcia (przedłużenia ważności) umowy gwarancji byłby jeszcze odpowiedni czas na weryfikację oceny strony przeciwnej, pozwalającej na uniknięcie konsekwencji wykonania obowiązku gwarancyjnego przez bank (art. 742 k.c.). Glosator wskazał, że to beneficjent ostatecznie decyduje o akceptacji przedstawionego mu dokumentu gwarancji, niezależnie od sposobu takiego przedstawienia, i z tym elementem wolicjonalnym należy wiązać powstanie (przedłużenie) stosunku gwarancyjnego, a nie tylko – jak zapewne zakłada Sąd Najwyższy – z samym doręczeniem dokumentu gwarancji. Kreacja (przedłużenie) stosunku gwarancyjnego to moment związania zlecającego (wykonawcy) w tym sensie, że wypowiedzenie zlecenia udzielenia gwarancji („rezygnacja z gwarancji”) nie odniesie już skutku wobec beneficjenta i gwaranta.

K.L.

*

Ocena nieprawdopodobieństwa ukończenia dzieła w terminie (art. 635 k.c.) powinna być dokonywana z uwzględnieniem racjonalnych przewidywań zamawiającego, opartych na informacjach uzyskanych z zachowaniem należytej staranności i lojalności (art. 354 k.c.), także od starannie i lojalnie działającego wykonawcy.

Artykuł 635 k.c. obejmuje także sytuacje, w których ukończenie dzieła w terminie jest bardzo mało prawdopodobne.

(wyrok z 18 września 2019 r., IV CSK 498/18, M. Wysocka, A. Piotrowska, R. Trzaskowski, OSNC 2020, nr 7-8, poz. 60; BSN 2020, nr 1, s. 17)

Glosa

Michała Olejniczaka, Przegląd Sądowy 2022, nr 9, s. 103

Glosa jest aprobująca.

Autor podkreślił, że zgodnie z art. 635 k.c. odstąpienie od umowy jest możliwe wtedy, gdy przyjmujący zamówienie opóźnia się z rozpoczęciem lub wykończeniem dzieła tak dalece, iż nie jest prawdopodobne, żeby zdołał je ukończyć w umówionym czasie. Sąd Najwyższy trafnie przyjął, że prawdopodobieństwo ukończenia dzieła w terminie nie musi być zerowe, ale należy uwzględnić też możliwość przyspieszenia prac spowodowaną potencjalnym wzrostem wydajności przyjmującego zamówienie. Ocena tego, czy przesłanka braku prawdopodobieństwa zostaje spełniona, powinna być dokonywana każdorazowo z obiektywnym uwzględnieniem wszystkich okoliczności danego przypadku. Potencjalna wzmożona produktywność wykonawcy powinna być brana pod uwagę tylko wtedy, gdy można jej rzeczywiście oczekiwać w realiach danego stanu faktycznego. Ocena w tym zakresie powinna uwzględniać wszelkie czynniki zależne od wykonawcy, takie jak zatrudnienie dodatkowych pracowników, zaangażowanie większej liczby pracowników już zatrudnionych, skorzystanie przez wykonawcę z instytucji nadgodzin uzasadnionych szczególnymi potrzebami pracodawcy.

Glosator wskazał następnie, że drugim bardzo istotnym zagadnieniem, poruszonym przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu komentowanego orzeczenia, jest możliwość przekwalifikowania oświadczenia o odstąpieniu na podstawie art. 635 k.c. na oświadczenie o odstąpieniu z art. 644 k.c. Sąd Najwyższy trafnie sprzeciwił się automatycznej konwersji nieważnego oświadczenia woli o odstąpieniu od umowy przez zamawiającego zgodnie z art. 635 k.c. na oświadczenie o odstąpieniu od umowy z art. 644 k.c., ze wszelkimi tego konsekwencjami. Autor podkreślił, że należy w tym kontekście uwzględnić art. 65 k.c. Konieczne jest zadanie pytania, jaki cel przyświeca odstępującemu od umowy zamawiającemu, gdy składa on oświadczenie określone w art. 635 k.c. Niewątpliwie celem składającego oświadczenie o odstąpieniu jest zakończenie stosunku prawnego, który łączy go z przyjmującym zamówienie. Należy jednak pamiętać, że Kodeks cywilny wyposaża zamawiającego w kilka różnych narzędzi pozwalających ten cel osiągnąć, a które to narzędzia różnią się między sobą m.in. stopniem, w jakim są względne dla składającego oświadczenie. Fakt, że zamawiający wybrał właśnie art. 635 k.c. w miejsce chociażby art. 644 k.c., z którego zamawiający może skorzystać zawsze, oznacza, że zdecydował, iż to właśnie treść tego przepisu najpeł-

niej pozwoli mu zrealizować swój zamiar, a przez to zakończyć stosunek prawny z możliwie najmniejszą stratą. Wydaje się, że paradygmat maksymalizowania zysków i minimalizowania strat jest oczywisty dla każdego uczestnika obrotu gospodarczego, przez co złożenie oświadczenia o odstąpieniu od umowy na podstawie art. 635 k.c. powinno być w obrocie profesjonalnym odczytywane w tym właśnie kontekście. Wyjątkiem jest oczywiście sytuacja, w której składający oświadczenie wyraźnie zaznaczy, że w przypadku uznania za niedopuszczalne skorzystanie z art. 635 k.c. alternatywnie składa oświadczenie z art. 644 k.c. Wydaje się więc, że różnica skutków oświadczeń o odstąpieniu z art. 635 i 644 k.c. jest zbyt wielka, aby każdorazowo, automatycznie dokonywać konwersji jednego oświadczenia na drugie.

Glosy do tego wyroku opracowali także M. Walasiak (MoP 2021, nr 17, s. 929) oraz P. Drapała (PS 2021, nr 9, s. 107).

Ł.W.

*

Domniemanie, że hipoteka została wpisana w księdze wieczystej zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym (art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 2204) może być podważane nie tylko w drodze powództwa opartego na art. 10 ust. 1 ustawy, lecz także na skutek zarzutów pozwanego właściciela nieruchomości objętej księgą wieczystą, w której ujawniono hipotekę, w sprawie wszczętej przeciwko niemu powództwem zabezpieczonego wierzyciela.

(wyrok z 10 stycznia 2020 r., I CSK 451/18, M. Romańska, P. Grzegorzcyk, A. Piotrowska, OSNC 2020, nr 9, poz. 76; BSN 2020, nr 3–4, s. 15)

Artykuł

Barbary Jelonek-Jarco, *Jeszcze o wzruszalności domniemań z art. 3 u.k.w.h. – uwagi na kanwie wyroku Sądu Najwyższego z 10.01.2020 r. (I CSK 451/18)*, Rejent 2022, nr 8, s. 32

Artykuł w przeważającej części pozytywnie odnosi się do wyroku.

Autorka podzieliła stanowisko wyrażone w tezie omawianego orzeczenia. Za zasadny uznała pierwszy z przedstawionych przez Sąd Najwyższy argumentów przemawiających na rzecz tego stanowiska, zgodnie z którym art. 3 u.k.w.h. nie wskazuje, by w celu obalenia ustanowionych w nim domniemań konieczne było wszczęcie szczególnego postępowania sądowego (art. 10 u.k.w.h.). Wymaga bowiem podkreślenia, że nawet jeśli podstawą domniemania jest orzeczenie sądowe, nie przesądza to, iż jego obalenie może nastąpić jedynie przez eliminację tego orzeczenia z obrotu prawnego. Dzieje się tak wyłącznie wtedy, gdy przewiduje to ustawodawca. Jako przykłady można wskazać art. 539 i 679 k.p.c. Zdaniem autorki w przypadku domniemań z art. 3 u.k.w.h. nie można przyjąć ogólnej tezy, że są one oparte na orzeczeniu sądowym. Nie każdy bowiem wpis jest orzeczeniem, jednak z każdym wpisem jest związane domniemanie wynikające z art. 3 u.k.w.h. W przypadkach, gdy wpis jest jedynie adnotacją, do obalenia domniemania z pewnością nie trzeba obalenia orzeczenia i wszczynania postępowania, o którym mowa w art. 10 u.k.w.h. Celem tego postępowania jest wydanie deklaratoryjnego orzeczenia, w którym sąd potwierdza istniejący stan prawny, nie zaś uchylenie wpisu (jako orzeczenia).

Zdaniem autorki za trafny należy także uznać drugi z powołanych przez Sąd Najwyższy argumentów, zgodnie z którym konstytucyjny charakter wpisu hipoteki nie uzasadnia tezy, że obalenie domniemania z art. 3 u.k.w.h. nie może nastąpić bez wytoczenia powództwa z art. 10 u.k.w.h. Nie ma bowiem żadnych podstaw prawnych do różnicowania trybu obalenia domniemań z uwagi na charakter wpisów. Należy zgodzić się również ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, że art. 365 k.p.c. dotyczy każdego postanowienia o wpisie do księgi wieczystej, tj. zarówno konstytucyjnego, jak i deklaratoryjnego. W zakresie procesowych skutków orzeczenia sądów o wpisie hipoteki nie leży jednak przesądzenie, że prawo to powstało i nadal istnieje.

Komentatorka dodała, że względy ekonomii procesowej zdecydowanie przemawiają przeciwko stanowisku dopuszczającemu obalenie domniemań z art. 3 u.k.w.h. wyłącznie w postępowaniu, o którym mowa w art. 10 u.k.w.h. Zwróciła również uwagę, że argumenty przedstawione przez Sąd Najwyższy dotyczące obalenia tych domniemań mają uniwersalny charakter i należy odnieść je do wszystkich wpisów konstytucyjnych.

Na koniec autorka wyraziła wątpliwości odnośnie do stanowiska Sądu Najwyższego, zgodnie z którym ocena prawna, że wpis nie odpowiada rzeczywistemu stanowi prawemu, nie jest objęta mocą wiążącą orzeczenia sądu (art. 365 w zw. z art. 366 k.p.c.) i wpływa jedynie na wynik konkretnego postępowania, nie rzutuje zaś na dalsze istnienie wpisu i związaną z tym konieczność respektowania w dalszym ciągu łączącego się z nim domniemania w innych postępowaniach sądowych. Stwierdziła jednak równocześnie, że kwestia ta wymaga odrębnej analizy.

E.Ch.S.

*

Dochodzenie naprawienia szkody przez wykonawcę, którego oferta nie została wybrana wskutek naruszenia przez zamawiającego przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1843), nie wymaga uprzedniego stwierdzenia naruszenia przepisów tej ustawy prawomocnym orzeczeniem Krajowej Izby Odwoławczej lub prawomocnym orzeczeniem sądu wydanym po rozpoznaniu skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej.

(uchwała z 25 lutego 2021 r., III CZP 16/20, M. Romańska, K. Strzelczyk, M. Szulc, OSNC 2021, nr 7–8, poz. 48; BSN 2021, nr 2, s. 8; MoP 2021, nr 6, s. 280; EPS 2021, nr 11, s. 60)

Glosa

Rafała R. Wasilewskiego, Przegląd Sądowy 2022, nr 4, s. 96

Glosa ma charakter aprobujący.

Glosator uznał, że zarówno teza podjętej przez Sąd Najwyższy uchwały, jak i argumentacja zawarta w jej uzasadnieniu zasługują w pełni na aprobatę. Zaakcentował doniosłe znaczenie praktyczne uchwały, uznając, że stanowi ważny sygnał dla wykonawców, iż mogą domagać się od zamawiających odszkodowania powstałego w związku z postępowaniem udzielenia zamówień publicznych, nie wyczerpując przewidzianych na gruncie zamówień publicznych środków ochrony prawnej.

W pierwszej kolejności glosator analizował, czy niewyczerpanie przez wykonawcę środków ochrony prawnej przewidzianych w zamówieniach publicznych skutkuje niedopuszczalnością drogi sądowej w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. Podzielił zapatrywanie Sądu Najwyższego, że sprawy o odszkodowanie za naruszenie przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1843) w relacjach między zamawiającym a wykonawcą są sprawami ze stosunków z zakresu prawa cywilnego w rozumieniu art. 1 k.p.c. Zaprobował stanowisko, że w myśl przepisów tej ustawy roszczenia o naprawienie szkody związanej z zamówieniami publicznymi nie podlegają rozstrzygnięciu przez Krajową Izbę Odwoławczą, a tym samym nie zachodzi wyłączenie drogi sądowej na gruncie art. 2 § 3 k.p.c.

Glosator odniósł się także do kwestii ewentualnej prejudycjalności orzeczenia Krajowej Izby Odwoławczej wobec postępowania sądowego w przedmiocie naprawienia szkody wykonawcy. Zgodził się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, że nie ma podstaw normatywnych do uzależnienia skuteczności dochodzenia roszczenia odszkodowawczego przeciwko zamawiającemu od wcześniejszego uzyskania przez wykonawcę prejudykatu w postaci orzeczenia Krajowej Izby Odwoławczej stwierdzającego naruszenie przepisów Prawa zamówień publicznych jako przesłanki materialnoprawnej tej odpowiedzialności.

W kontekście analizowanego zagadnienia glosator poddał także badaniu przepisy ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1129 ze zm.), która weszła w życie 1 stycznia 2021 r. Doszedł do wniosku, że model postępowania odwoławczego nie uległ istotnym z punktu widzenia omawianego zagadnienia zmianom, a zatem stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w głosowanej uchwałie pozostaje aktualne także na gruncie unormowań tej ustawy.

Głosę do tej uchwały opracowała także Ż. Urbaniak (Prawo Zamówień Publicznych 2021, nr 3, s. 156).

A.D.

*

Powództwo prokuratora, wytoczone w sprawie o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa dokonanego po urodzeniu się dziec-

ka poczętego w następstwie procedury medycznie wspomagannej prokreacji z zastosowaniem komórek rozrodczych pochodzących od anonimowego dawcy, może być oddalone przez sąd jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

(uchwała z 27 lutego 2020 r., III CZP 56/19, R. Trzaskowski, M. Koba, K. Pietrzykowski, OSNC 2020, nr 11, poz. 90; BSN 2020, nr 2, s. 6; MoP 2020, nr 6, s. 285; Pal. 2021, nr 3, s. 98)

Glosa

Macieja Rzewuskiego, Przegląd Sądowy 2022, nr 2, s. 104

Glosa ma charakter aprobujący.

Glosator podzielił zapatrywanie Sądu Najwyższego, że w stanie faktycznym sprawy, który dotyczył uznania ojcostwa dokonanego po urodzeniu się dziecka (art. 73 k.r.o.), nie mógł znaleźć zastosowania zakaz ustalenia bezskuteczności uznania ojcostwa z art. 81¹ k.r.o., który dotyczy uznania ojcostwa dokonywanego przed poczęciem dziecka w ramach procedury medycznie wspomagannej prokreacji (uznania prekonceptualnego). Autor glosy za trafne uznał także stanowisko, że legitymacja prokuratora w sprawach o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa wynika z art. 86 k.r.o., zgodnie z którym prokurator może wytoczyć takie powództwo, jeżeli wymaga tego dobro dziecka lub ochrona interesu społecznego. Zgodził się także z poglądem, że ewentualną podstawę oddalenia powództwa prokuratora ze względu na brak przesłanki dobra dziecka może stanowić art. 5 k.c. W ocenie glosatora z uwagi na to, że ustalenie prawidłowego składu rodziny leży przede wszystkim w interesie społecznym – zasady współżycia społecznego mogą jednak stanowić podstawę oddalenia powództwa o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka tylko zupełnie wyjątkowo, gdy bezwzględna realizacja zasady prawdy obiektywnej mogłaby budzić uzasadniony sprzeciw z przyczyn o charakterze etycznym bądź aksjologicznym. Według glosatora stanowisko Sądu Najwyższego warto również uzupełnić o stwierdzenie, że powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa nie może prowadzić do podważenia więzi dziecka z rodzicem ani naruszać dobra osobistego dziecka w postaci prawa do ochrony życia rodzinnego.

Glosator dodatkowo szerzej rozważył aspekt sprawy, na której tle zostało przedstawione rozstrzygnięte w uchwale zagadnienie prawne, związany z faktem, że uznający ojcostwo był osobą transseksualną typu kobieta/mężczyzna i nigdy nie był zdolny do poczęcia dziecka jako osoba płci męskiej, czego od początku – podobnie jak matka dziecka – miał świadomość. Glosator zauważył, że obecnie sądowe ustalanie płci odbywa się na podstawie art. 189 k.p.c., a obowiązujące przepisy nie regulują problematyki dalszych (po zmianie płci rodzica) stosunków prawnych między rodzicami a dziećmi. W ocenie glosatora, w przypadku urodzenia się dziecka przed sądową zmianą płci nie ma jakichkolwiek przesłanek natury normatywnej czy aksjologicznej, które pozwalałyby na przyjęcie tezy, że zmiana oznaczenia płci anuluje dotychczasowe rodzicielstwo osób transseksualnych.

Za bardziej złożoną uznał natomiast problematykę rodzicielstwa osób transseksualnych w stosunku do ich dzieci urodzonych po sądowej zmianie oznaczenia płci, która to sytuacja miała miejsce na gruncie analizowanej sprawy.

A.D.

*

1. Prawo do życia w czystym środowisku nie jest dobrem osobistym.

2. Ochronie, jako dobra osobiste (art. 23 w związku z art. 24 k.c. i art. 448 k.c.), podlegają zdrowie, wolność, prywatność, do których naruszenia (zagrożenia) może prowadzić naruszenie standardów jakości powietrza określonych w przepisach prawa.

(uchwała z 28 maja 2021 r., III CZP 27/20, M. Romańska, P. Grzegorzczak, M. Koba, OSNC 2021, nr 11, poz. 72; BSN 2021, nr 5, s. 9; MoP 2021, nr 13, s. 671; OSP 2022, nr 6, poz. 49; Prok. i Pr. 2022, nr 4, wkładka, poz. 46)

Glosa

Agnieszki Skorupki, Przegląd Sądowy 2022, nr 5, s. 112

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosatorka stanęła na stanowisku, że prawo do życia w czystym środowisku powinno być uznane za dobro osobiste. Jej zdaniem w glosowanej uchwale Sąd Najwyższy błędnie nie uwzględnił, że prawo do życia w czystym środowisku ma nie tylko znaczenie ogólnospołeczne, ale także wymiar indywidualny (osobisty), który przejawia się w sferze indywidualnych przeżyć jednostki.

W ocenie komentatorki wartością niemajątkową, którą chroni dobro osobiste prawo do życia w czystym środowisku, jest szczególna więź człowieka ze środowiskiem, przejawiająca się w postaci duchowych przeżyć związanych ze środowiskiem naturalnym, oraz stanu wolnego od lęku, niepokoju i smutku związanego z życiem w konkretnym środowisku naturalnym, z którym identyfikuje się dana osoba. Choć wykreowanie tego dobra osobistego pozostaje w pewnym związku z takimi dobrami osobistymi, jak życie i zdrowie, ponieważ u podłoża prawa do życia w czystym środowisku leży troska o te dobra, to – w ocenie autorki glosy – nie można tracić z pola widzenia, że dotyczy ono opisanej innej wartości niemajątkowej.

Glosatorka podkreśliła, że nie zawsze ingerencja w dobro osobiste w postaci prawa do życia w czystym środowisku, rozumianego jako stan wolny od lęku, niepokoju i smutku związany z życiem w konkretnym środowisku naturalnym, wiąże się z naruszeniem lub zagrożeniem naruszenia zdrowia, wolności czy prywatności. Dlatego najbardziej skuteczna ochrona prawa do życia w czystym środowisku byłaby zapewniona wtedy, gdyby nie trzeba było wykazywać jego związku ze zdrowiem czy wolnością.

W ramach tej koncepcji legitymacja procesowa czynna do wystąpienia z roszczeniem na podstawie art. 24 k.c. wymagałaby wykazania interesu osobistego, zindywidualizowanego i skonkretyzowanego w danym miejscu i czasie celem ochrony prawa do życia w czystym środowisku. Ochrona tego zindywidualizowanego interesu nie oznaczałaby zatem ochrony interesu ogólnego. Uwzględnienie roszczenia o ochronę tego dobra osobistego nie uchylałoby zagrożenia czy nie usuwałoby skutków naruszenia prawa do życia w czystym środowisku względem ogółu dotkniętych nim podmiotów, tylko względem tego konkretnego podmiotu, który wykazałby swój indywidualny interes.

Glosy do tej uchwały opracowali również: T. Nowakowski (OSP 2022, nr 5, poz. 40), J. Trzewik (PUG 2021, nr 4, s. 57), M. Krystman (OSP 2022,

nr 9, poz. 73), R. Szczepaniak (OSP 2022, nr 6, poz. 49), a także K. Ciućkowska (OSP 2022, nr 11, poz. 94).

A.D.

*

1. Jeżeli w przypadku wielostronnej czynności prawnej oświadczenie jednej ze stron jest nieważne ze względu na niezachowanie reguł reprezentacji, czynność może pozostać w mocy w pozostałej części na podstawie art. 58 § 3 k.c. stosowanego na zasadzie analogii.

2. W granicach swobody umów możliwe jest zawieranie umów gwarancyjnych także poza przypadkami wyraźnie przewidzianymi przez ustawodawcę.

(wyrok z 17 września 2021 r., V CSKP 166/21, B. Janiszewska, M. Krajewski, J. Widło, OSNC 2022, nr 2, poz. 22; BSN 2021, nr 12, s. 25)

Głosa

Mirosława Bączyka, Przegląd Sądowy 2022, nr 9, s. 94

Głosa jest krytyczna.

Autor przyznał, że wprawdzie Sąd Najwyższy trafnie uznał skargę kasyjną pozwanej spółki za niezasadną, jednak przyjął trudne do zaakceptowania jurydyczne uzasadnienie własnego stanowiska.

Glosator zauważył, że Sąd Najwyższy dokonał błędnej kwalifikacji prawnej umowy będącej podstawą roszczeń powoda. Sprawa dotyczyła warunkowej umowy odkupu akcji, zaś pozwana spółka została określona w tej umowie jako „poręczający”. Sąd Najwyższy ocenił taką umowę w kategoriach „wielostronnej czynności prawnej”. Tymczasem pojawiły się tu dwa odrębne zobowiązania (umowy), pozwanej spółki i funduszu wobec strony powodowej. Co więcej, nie można tu dostrzegać także tzw. umów powiązanych. Pozwana spółka i fundusz zobowiązali się bowiem solidarnie do odkupienia akcji lub naprawienia szkody i jednocześnie (równolegle) spółka przyjęła na siebie samodzielną odpowiedzialność gwarancyjną w umowie gwarancyjnej. Nieskuteczność zobowiązania się funduszu z powodu naruszenia reguł reprezentacji nie miała zatem znaczenia dla istnienia własnej odpowiedzialności gwarancyjnej pozwanej spółki.

Komentator wskazał, że Sąd Najwyższy powołuje się asekuracyjnie na związanie ustaleniami faktycznymi dokonanymi przez sądy *meriti* w danej sprawie, wyjaśnia bowiem, iż nie ustaliły one istnienia kilku odrębnych czynności prawnych, chociaż ujętych w jednym dokumencie. Tymczasem jest to zagadnienie związane z wykładnią oświadczeń woli, a więc zagadnienie prawne. Skoro w skardze kasacyjnej podniesiono zbadanie tych kwestii prawnych (choć w ramach zarzutu naruszenia art. 58 § 3, art. 353¹ k.c., a nie art. 65 § 2 k.c.), to otwierała się możliwość weryfikacji ocen sądów *meriti* w tym zakresie.

Glosator wskazał również, że nie jest jasne stanowisko Sądu Najwyższego co do charakteru prawnego umowy gwarancyjnej zawartej w sprawie. Sąd Najwyższy pominął – podstawowy w tym zakresie – podział na odszkodowawczy (zob. art. 391 k.c.) i nieodszkodowawczy (zob. np. art. 81 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2439 ze zm.) charakter świadczenia gwaranta i konsekwencje prawne z tym związane. Używana przez Sąd Najwyższy kategoria „umowa gwarancyjna w szerokim znaczeniu” ma niewyraźne kontury konstrukcyjne i w rezultacie jest bezwartościowa jurydycznie oraz praktycznie.

Glosator podkreślił też, że Sąd Najwyższy nie zareagował na zdecydowanie błędną, choć nieistotną dla rozstrzygnięcia uwagę Sądu Apelacyjnego, iż „zasada akcesoryjności zobowiązania poręczyciela nie ma charakteru bezwzględnie wiążącego”. Tymczasem taka akcesoryjność to zasadnicza właśnie cecha konstrukcyjna każdego poręczenia w rozumieniu art. 876 k.c. Czym innym jest istnienie lub nieistnienie tzw. stosunku podstawowego w związku z zawieraniem umowy gwarancji (tj. wynikającej z tego stosunku wierzytelności jako tzw. przedmiotu zabezpieczenia) i konstruowanie w tej umowie tzw. wypadku gwarancyjnego.

Ł.W.

*

Dla wyczerpania trybu, o którym mowa w art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, konieczne jest zaskarżenie odmowy uznania wierzytelności przeciwnie do

sędziogo-komisarza, a w razie nieuwzględnienia sprzeciwu - wniesienie zażalenia do sądu upadłościowego.

(uchwała z 9 grudnia 2021 r., III CZP 96/20, J. Misztal-Konecka, B. Janiszewska, M. Krajewski, OSNC 2022, 7-8, poz. 73; BSN 2021, nr 12, s. 9; M.Pr.Bank. 2022, nr 9, s. 24)

Glosa

Dariusza Chrapońskiego, Monitor Prawa Bankowego 2022, nr 9, s. 49

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor podzielił argumentację Sądu Najwyższego co do rozumienia określenia „wyczerpanie trybu określonego ustawą”. Wskazał, że za tym stanowiskiem przemawiają także względy celowościowe, które odnoszą się do charakteru postępowania dotyczącego ustalenia listy wierzytelności. Postępowanie to ma charakter postępowania cywilnego, *quasi*-rozpoznawczego, które jest prowadzone na potrzeby postępowania upadłościowego; stanowi ono wyłączone postępowanie rozpoznawcze co do ustalenia istnienia oraz wysokości wierzytelności przeciwko dłużnikowi w toku postępowania upadłościowego. Dodał, że każdy wierzyciel, który chce dochodzić od upadłego wierzytelności i uzyskać zaspokojenie z funduszy masy upadłości, powinien zgłosić w toku postępowania upadłościowego przysługującą mu wierzytelność celem umieszczenia jej na liście wedle procedury wynikającej z prawa upadłościowego.

Autor zgodził się z poglądem Sądu Najwyższego, że za przyjętym stanowiskiem przemawia także kontekst historyczny. Zauważył, że rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm., dalej: „p.u. z 1934 r.”), analogicznie do aktualnej regulacji (ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1520, dalej: „p.u.”), przewidywało wyłączność trybu ustanowionego w tym akcie prawnym do ustalenia istnienia wierzytelności. Mechanizm ustalenia wierzytelności, podobnie jak aktualnie, miał charakter trójstopniowy, przewidując określone środki odwoławcze (art. 150–168 p.u. z 1934 r.). Dodał, że także i w tym przypadku postępowanie cywilne

o wierzytelność podlegającą zgłoszeniu w postępowaniu upadłościowym podlegało zawieszeniu na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c., a odpowiednikami art. 145 ust. 1 i art. 263 p.u. były art. 62 i 169 p.u. z 1934 r.

Zdaniem autora za odmienną wykładnią art. 145 ust. 1 p.u. nie przemawiają względy ekonomiki procesowej czy koszty postępowania wywołanego zastosowaniem przez wierzyciela środków odwoławczych w procedurze uznania na liście wierzytelności. Glosator podkreślił, że właśnie względy ekonomiki procesowej przemawiają za koniecznością wyczerpania trybu uznania wierzytelności w postępowaniu upadłościowym i nie można pomijać faktu, iż skutek uznania wierzytelności na liście wykracza poza ramy postępowania upadłościowego, ponieważ wyciąg z takiej listy stanowi dla wierzyciela tytuł egzekucyjny w razie umorzenia lub zakończenia postępowania upadłościowego (art. 264 p.u.). W takim przypadku zawieszono postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 355 k.p.c.

Autor przypomniał następnie, że wznowienie postępowania rozpoznawczego z udziałem syndyka nie powoduje konieczności ponownego przeprowadzenia postępowania dowodowego. Syndyk *ex lege* staje się stroną takiego postępowania i wiąże go uprzednio dokonane czynności procesowe. Glosator stwierdził ponadto, że za odmienną wykładnią nie mogą przemawiać także ewentualne koszty procesu i koszty postępowania co do ustalenia listy wierzytelności. Dodał, iż poniesione przez wierzyciela koszty procesu może on objąć zgłoszeniem wierzytelności. Koszty sądowe, które dotyczą wniesienia sprzeciwu lub zażalenia są zagadnieniem odnoszącym się tylko do kwestii fiskalnych i mogą być w różny sposób regulowane przez ustawodawcę, a przez przyzmat obowiązku ich ponoszenia nie można postrzegać zagadnienia związanego z wyczerpaniem trybu wierzytelności w postępowaniu upadłościowym.

M.K.

*

Po podziale nieruchomości władnącej, a następnie scaleniu wydzielonej w ten sposób części z inną nieruchomością, nie mającą

statusu nieruchomości władnącej, służebność gruntowa rozciąga się na całą powstałą w ten sposób nieruchomość.

(uchwała z 13 stycznia 2022 r., III CZP 14/22, *M. Manowska, E. Stefańska, K. Zaradkiewicz, OSNC 2022, nr 9, poz. 82; BSN 2022, nr 1, s. 52*)

Glosa

Grzegorza Wolaka, Nowy Przegląd Notarialny 2022, nr 1, s. 71

Glosa jest aprobująca.

Autor wskazał, że wyrażona przez Sąd Najwyższy a znajdująca oparcie w art. 290 § 1 k.c. zasada kontynuacji służebności w wypadku podziału nieruchomości władnącej lub obciążonej następuje *ex lege*. Komentator zauważył jednocześnie, że w doktrynie nie ma zgodności poglądów co do skutków przekształcenia służebności wskutek podziału nieruchomości, a więc co do tego, czy dochodzi do powstania wielu służebności czy też jednej wpisanej do wielu ksiąg wieczystych, zaś przyjęcie koncepcji jednej służebności ma daleko idące konsekwencje praktyczne, np. z perspektywy czynności i opłat wieczystoksięgowych.

Glosator podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że reguła kontynuacji służebności znajduje wyraz w deklaratywnym charakterze wpisu służebności gruntowej w księgach wieczystych zakładanych dla odłączonych nieruchomości. Wskazał również, że Sąd Najwyższy, rozpatrując przedstawione zagadnienie prawne słusznie odwołał się do orzecznictwa sądów administracyjnych wydanego w sprawach dotyczących ustalenia warunków zabudowy.

Autor przywołał także art. 104 ust. 5 w zw. z art. 101 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1899) oraz art. 29 ust. 2 i art. 19 ustawy z dnia 26 marca 1982 r. o scalaniu i wymianie gruntów (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1912, dalej: „u.s.w.g.”) oraz skonkludował, że Sąd Najwyższy w jednoznaczny sposób nawiązał do wynikającego z art. 19 u.s.w.g. stanowiska i uczynił to zasadnie, gdyż *ubi eadem legis ratio, ibi eadem legis dispositio*.

Glosator podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że na przeszkodzie kontynuacji służebności w sytuacji, w której nieruchomość władnąca najpierw ulega podziałowi, a następnie jej wydzielona część zostaje scalona

z inną nieruchomością, która nie ma statusu nieruchomości władnącej, nie stoi wzdłuż na konstytucyjną ochronę prawa własności. Przyznał również rację Sądowi Najwyższemu, że nie sposób przyjąć, iż wówczas służebność miałyby z mocy prawa wygasnąć częściowo.

Na poparcie wyrażonego w głosowanej uchwale poglądu autor odwołał się także do pojęcia podziału nieruchomości na gruncie art. 290 k.c. oraz pojęcia nieruchomości gruntowej z art. 46 § 1 k.c. i ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 2204) oraz obszernie zaprezentował orzeczenia Sądu Najwyższego dotyczące tych zagadnień.

W konkluzji stwierdził, że teza głosowanej uchwały jest prawidłowa i zgodna z prawem materialnym.

K.L.

*

Niedokonanie przez sąd orzekający ustaleń niezbędnych do rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego wyklucza podjęcie uchwały przez Sąd Najwyższy.

(postanowienie z 13 stycznia 2022 r., III CZP 22/22, K. Weitz, P. Grzegorzcyk, G. Misiurek)

Artykuł

Wiolety Fabrowskiej, *Kwalifikacja pojęcia formy pełnomocnictw z państw obcych – uwagi na marginesie odmowy rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy zagadnienia prawnego w sprawie III CZP 22/22, Nowy Przegląd Notarialny 2022, nr 1, s. 17*

Artykuł ma charakter aprobujący.

Autorka wskazała, że komentowane postanowienie nie prowadzi – z punktu widzenia obrotu notarialnego – do niepewnych rozwiązań. Zauważyła przy tym, że rozstrzygnięcie przedstawionego w sprawie zagadnienia na poziomie Sądu Najwyższego mogło mieć istotny wpływ na polski obrót notarialny z udziałem czynności zagranicznych, albowiem w razie „włączenia” świadków do statutu formy pełnomocnictwa obrót prawny z USA realizowany za pośrednictwem pełnomocnictw zagranicz-

nych uległby w stosunku do stanu obecnego całkowitemu wypaczeniu, spowolnieniu, a na pewien czas być może całkowitemu zawieszeniu.

Glosatorka wyraziła pogląd, że amerykańskie stanowe systemy prawne oparte na regułach *common law* nie rozróżniają co do zasady zagadnień formy czynności i kwestii mocy dowodowej dokumentu. Błędne ocenianie statutu formy wynika najczęściej z nieprawidłowego rozstrzygnięcia, czy chodzi o moc dowodową dokumentu, czy o skuteczność formalną czynności. Ocena pełnomocnictwa z perspektywy polskiej przeprowadzana w świetle art. 1138 k.p.c. (moc dowodowa dokumentu jako nośnika treści czynności), art. 23 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1792, dalej: „p.p.m.”) (materia czynności ustanowienia pełnomocnictwa) i art. 25 p.p.m. (forma czynności), patrząc z perspektywy amerykańskiej, ogranicza się do pojedynczego zagadnienia.

Glosatorka opowiedziała się za wyłączeniem ze statutu formy pełnomocnictwa świadków występujących w systemach prawnych niektórych stanów USA i wskazała, że mają oni znaczenie dowodowe. Wyraziła zapamiętanie, że glosowane orzeczenie nie może zostać uznane za orzeczenie kwalifikujące szeroko zakres pojęcia formy, zaś w jego uzasadnieniu Sąd Najwyższy zasugerował sposób interpretacji zagadnienia kwalifikacji formy, który prowadzić będzie raczej do odmowy uznania świadka za część statutu formy czynności.

Autorka wskazała również, że niezależnie od nieco większych oczekiwań, glosowane postanowienie należy ocenić jako pozytywnie oddziałujące na bieżącą praktykę polskiego notariusza, zaś jego poprawne stosowanie nie pozwoli wymagać podpisów świadków na pełnomocnictwach z USA sporządzonych w formie poświadczenia podpisu mocodawcy przez *notary public*.

K.L.

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 144/22

„Czy prowizja za udzielenie kredytu mieszkaniowego jest kosztem dotyczącym całego okresu obowiązywania umowy, który w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie ulega obniżeniu na podstawie art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1027) o okres, o który skrócono czas obowiązywania umowy, czy też kosztem, który nie dotyczy okresu obowiązywania umowy?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z 15 lipca 2022 r., II Ca 1112/21, V. Osińska)

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne przypomniał, że zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 2245, dalej: „u.k.h.”) w przypadku spłaty całości kredytu hipotecznego przed terminem określonym w umowie o kredyt hipoteczny, całkowity koszt kredytu hipotecznego ulega obniżeniu o odsetki i inne koszty kredytu hipotecznego przypadające za okres, o który skrócono obowiązywanie tej umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą. Wskazał, że przepis ten ma za zadanie ochronę konsumenta, tak aby nie musiał ponosić odpowiednich kosztów, które przypadają na okres umowy, przed którym kredyt został spłacony.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że z brzmienia przywołanego przepisu wynika, iż ustawodawca dokonał dywersyfikacji kosztów na te o charakterze okresowym i te o charakterze jednorazowym, przy czym proporcjonalnemu obniżeniu podlegają tylko te koszty, które mają charakter okresowy. A zatem te, których spłata została rozłożona w czasie lub ich wysokość uzależniona jest od okresu, na jaki zawarto umowę kredytową. Sąd wskazał jednocześnie na ryzyko związane z próbami ograniczenia do minimum kosztów zależnych od okresu obowiązywania umowy, obciążającymi kredytobiorcę będącego konsumentem wyższymi jednorazowymi kosztami z tytułu zawarcia umowy (np. w postaci opłat przygotowawczych, prowizji) płatnymi w chwili jej zawarcia. Prowadziłoby to do osłabienia prawa konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu (art. 39 ust. 1 u.k.h.).

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na podobne wątpliwości pojawiające się na tle art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 246, dalej: „u.k.k.”), w myśl którego w przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą. Przepis ten, tak jak i art. 39 ust. 1 u.k.h., przewiduje instytucję obniżenia całkowitego kosztu kredytu (pierwszy tzw. konsumenckiego, drugi hipotecznego), brzmienie zaś obu jest podobne.

Na tle wykładni tego pokrewnego przepisu zarysowały się dwa odmienne poglądy. W myśl pierwszego, powyższy przepis obejmuje jedynie świadczenia zależne od okresu kredytowania. Zgodnie zaś z drugim, przepis ten dotyczy wszelkich kosztów wchodzących w skład całkowitego kosztu kredytu, w tym prowizji przygotowawczej.

Wyrokiem z 11 września 2019 r., C-383/18, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej rozstrzygnął, że art. 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.Ur.UE L 133 z 22 maja 2008 r., dalej: „dyrektywa 2008/48”) należy interpretować w ten sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta. Natomiast

w uchwale z 12 grudnia 2019 r., III CZP 45/19 (OSNC 2020, nr 10, poz. 83), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przewidziane w art. 49 ust. 1 u.k.k. uprawnienie konsumenta do obniżenia całkowitego kosztu kredytu w przypadku jego spłaty w całości przed terminem określonym w umowie obejmuje także prowizję za udzielenie kredytu.

Sąd drugiej instancji podkreślił jednak, że art. 49 ust. 1 u.k.k. dokonuje transpozycji do polskiego porządku prawnego art. 16 dyrektywy 2008/48, natomiast art. 39 ust. 1 u.k.h. transponuje do polskiego porządku prawnego art. 25 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi i zmieniającej dyrektywy 2008/48/WE i 2013/36/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 (Dz.Urz.UE L 60 z 28 lutego 2014 r.).

Sąd Okręgowy przedstawił też stanowisko wyrażone przez Związek Banków Polskich, zgodnie z którym zwrotowi nie powinny podlegać opłaty za czynności związane z zawarciem umowy, nawet jeżeli ich księgowanie rozłożone jest w czasie. Także w doktrynie zwrócono uwagę na występowanie i takich kosztów, których wielkość jest taka sama niezależnie od okresu, na jaki udzielony został kredyt hipoteczny.

Stąd też powstaje wątpliwość, czy również w odniesieniu do umowy kredytu hipotecznego, którego jedną ze stron jest konsument, należy odwołać się do wykładni dokonanej w powyższych orzeczeniach na tle umowy o kredycie konsumenckim.

M.M.

*

III CZP 145/22

„1. Czy dopuszczalne jest nadanie klauzuli wykonalności na żądanie obligatariusza, aktowi notarialnemu, w którym dłużnik poddał się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 5 Kodeksu postępowania cywilnego na rzecz administratora zabezpieczeń działającego w imieniu własnym, ale na rzecz obligatariuszy?

2. Czy przeszkodą do nadania klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym dłużnik poddał się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 5 Kodeksu postępowania cywilnego, stanowi otwar-

cie wobec dłużnika przyspieszonego postępowania układowego, jeżeli stwierdzona tym aktem wierzytelność objęta jest z mocy prawa układem?”

(postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z 29 czerwca 2022 r., I Co 638/22, R. Bełczącki)

Sąd Rejonowy zaprezentował pogląd, że o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym dłużnik poddał się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c. na rzecz administratora zabezpieczeń, może ubiegać się także obligatariusz, na rzecz którego administrator taki działał. Powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z 27 lutego 2020 r., III CZP 55/19 (OSNC 2020, nr 10, poz. 86), zgodnie z którą obligatariuszowi przysługuje legitymacja do dochodzenia od dłużnika rzeczowego zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką zabezpieczającą roszczenia z obligacji, nawet w razie ustanowienia administratora hipoteki.

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne wskazał na istotne podobieństwo administratora hipoteki oraz administratora zabezpieczeń. Według art. 29 ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 2244) w przypadku zabezpieczenia innego niż hipoteka lub zastaw rejestrowy, ustanowiony administrator zabezpieczeń wykonuje prawa i obowiązki wierzyciela z tytułu zabezpieczeń we własnym imieniu, lecz na rachunek obligatariuszy. Podstawę ustanowienia administratora zabezpieczeń stanowi zaś umowa zawarta jedynie przez emitenta obligacji z administratorem zabezpieczeń.

Wątpliwości Sądu wzbudziło, czy kompetencja administratora zabezpieczeń do wykonywania praw i obowiązków obligatariuszy we własnym imieniu, lecz na ich rachunek (która stanowi szczególne upoważnienie ustawowe do wykonywania we własnym imieniu cudzego prawa majątkowego), ogranicza w tym zakresie wykonywanie uprawnień przez poszczególne obligatariuszy.

Zdaniem Sądu Rejonowego za poglądem przeciwnym, przyjętym za podstawę zaskarżonego postanowienia, przemawia zasada ścisłej wykładni przepisów dotyczących klauzuli wykonalności (art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c.), regulujących dopuszczalność uzyskiwania tytułów wykonawczych pozwalających na wszczęcie egzekucji, aktualną zwłaszcza w przypadkach tytułów egzekucyjnych, które nie są orzeczeniami sądowymi. W ak-

cie notarialnym, w którym dłużnik poddaje się egzekucji, nie jest wskazany wprost obligatariusz, na rzecz którego administrator taki działa.

W przypadku pozytywnej odpowiedzi na pierwsze pytanie, o nadanie klauzuli wykonalności temu samemu aktowi notarialnemu, niezależnie od siebie, ubiegać się mogą zarówno administrator zabezpieczeń, jak i obligatariusz; powstaną zatem dwa tytuły wykonawcze stwierdzające tę samą wierzytelność, mogące stanowić podstawę egzekucji, co zdaniem Sądu Rejonowego jest sytuacją niepożądaną.

Odnosząc się do drugiego pytania, Sąd pierwszej instancji wskazał, że otwarcie wobec dłużnika przyspieszonego postępowania układowego wchodzi w rachubę jako uwzględniana z urzędu przez Sąd Rejonowy przeszkoda do nadania klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym dłużnik poddał się egzekucji, w razie ustalenia, że stwierdzona tym aktem wierzytelność objęta jest z mocy prawa układem. Z przewidzianego w art. 259 ust. 3 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 2309, dalej: „pr.rest.”) zakazu wszczęcia postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności objętej z mocy prawa układem po dniu otwarcia przyspieszonego postępowania układowego, Sąd Rejonowy wywiódł niedopuszczalność nadania po dniu otwarcia przyspieszonego postępowania układowego klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu stwierdzającemu tego rodzaju wierzytelność, w celu wszczęcia na jego podstawie egzekucji. Jest to zgodne z celem postępowania restrukturyzacyjnego, jakim jest uniknięcie ogłoszenia upadłości dłużnika przez umożliwienie mu restrukturyzacji w drodze zawarcia układu z wierzycielami (art. 3 ust. 1 pr.rest.).

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne podkreślił jednak, że w doktrynie wskazuje się, iż art. 259 ust. 3 pr.rest. nie wyłącza możliwości zopatrzenia tytułu egzekucyjnego w klauzulę wykonalności przeciwko dłużnikowi. Z przepisu tego wynika, że postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi jest niedopuszczalne jedynie w okresie przyspieszonego postępowania układowego.

M.M.

III CZP 146/22

„1. Czy do rozpoznania środka odwoławczego na postanowienie sądu rejestrowego określające wysokość wynagrodzenia likwidatora spółki osobowej, ustanowionego przez sąd, właściwy jest inny skład sądu pierwszej instancji, czy sąd drugiej instancji?

2. Czy dopuszczalnym jest określanie przez sąd wynagrodzenia likwidatora w sposób częściowy (za poszczególne okresy), czy też wynagrodzenie powinno zostać określone za pełny okres pełnienia funkcji likwidatora?

3. Czy postanowienie w przedmiocie określenia wynagrodzenia likwidatora jest postanowieniem co do istoty sprawy i czy wpływ na to zagadnienie ma sposób określenia wynagrodzenia w sposób częściowy lub całościowy?”

(postanowienie Sądu Rejonowego w Toruniu z 6 września 2022 r., V Gz 15/22, P. Kowalski)

Sąd Rejonowy wskazał na brak regulacji dotyczącej sądu właściwego do rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu rejestrowego w przedmiocie określenia wynagrodzenia likwidatora. Ponadto brak normy, która sankcjonowałaby generalną możliwość wniesienia zażalenia na ww. postanowienie. Podobnie jak w przypadku zaskarżalności postanowienia w przedmiocie wynagrodzenia kuratora, luka ma charakter dwustopniowy (a w przypadku przepisów dotyczących wynagrodzenia likwidatora w spółce osobowej nawet trzystopniowy z uwagi na stosowanie w drodze analogii art. 276 § 5 k.p.c.). Z brakiem konkretnej normy prawnej, dopuszczającej możliwość wniesienia środka odwoławczego na postanowienie określające wysokość wynagrodzenia likwidatora, wiąże się również brak uregulowania dotyczącego sądu właściwego do jego rozpoznania.

Kwestia dopuszczalności zaskarżenia postanowienia w przedmiocie określenia wynagrodzenia likwidatora była już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego (uchwała z 15 stycznia 1998 r., III CZP 58/97, OSNC 1998, nr 6, poz. 92), który wskazał, że od postanowienia określającego wysokość wynagrodzenia likwidatora ustanowionego przez sąd w wyroku orzekającym rozwiązanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie przysługuje środek odwoławczy. Natomiast w uchwale z 20 listopada 2008 r., III CZP 111/08 (OSNC 2009, nr 10, poz. 138), Sąd Najwyższy przy-

jął przeciwne stanowisko, że na postanowienie sądu rejestrowego w przedmiocie wynagrodzenia likwidatora spółki jawnej, ustanowionego przez sąd, przysługuje zażalenie. W uzasadnieniu wskazał, że luką prawną jest to, iż żaden przepis prawa nie przewiduje wprost możliwości zaskarżenia postanowienia w przedmiocie wynagrodzenia likwidatora. Lukę tę należy wypełnić w drodze zastosowania analogii przez odwołanie się do art. 165 ust. 4 Prawa upadłościowego i naprawczego (obecnie art. 166 ust. 6 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1520) przewidującego dopuszczalność zażalenia na postanowienie sądu w przedmiocie wynagrodzenia syndyka, nadzorcy sądowego i zarządcy.

Odnosząc się do drugiego z przedstawionych zagadnień prawnych, Sąd Rejonowy wskazał, że szczytkowość art. 276 § 5 k.s.h. (dotyczącego określania wysokości wynagrodzenia likwidatorów) przekłada się na problemy wynikające z stosowaniem go w praktyce. Podkreślił, że model, w którym likwidator składa coraz to nowe wnioski o określenie wynagrodzenia za zamknięte okresy, jest nieuzasadniony, gdyż m.in. uniemożliwia prawidłową ocenę czynności wykonanych przez likwidatora przez pryzmat całościowych efektów jego pracy i generuje dodatkowe czynności dla wszystkich uczestników postępowania.

Jednocześnie Sąd przedstawiający zagadnienia prawne wskazał na pozytywne aspekty systematycznego otrzymywania przez likwidatora ekwiwalentu za swoją pracę, zwłaszcza gdy jest ona rozciągnięta na kilka lat.

Rozważania nad ostatnim zagadnieniem Sąd Rejonowy rozpoczął szeroką analizą orzecznictwa odnoszącego się do kwestii, czy postanowienia dotyczące wynagrodzenia likwidatora są postanowieniami co do istoty sprawy. Stwierdził, że każde z postępowań zainicjowanych przez likwidatora o określenie wynagrodzenia za konkretny okres stanowi osobną sprawę w ujęciu biurowym, zarejestrowaną w osobnym wykazie, z osobnym referentem i sygnaturą. W postępowaniu tym przedmiotem orzekania jest określenie wynagrodzenia za konkretny okres. Dotyczy ono fragmentu wynagrodzenia, a zatem jest postępowaniem niejako wpadkowym, incydentalnym wobec głównego nurtu postępowania likwidacyjnego. Postępowania te immamentnie wiążą się z ustanowieniem przez sąd likwidatora (są jego konsekwencją z uwagi na nakaz określenia wynagrodzenia) i tym samym są elementem postępowania likwidacyjne-

go, a nie tworzą główny jego nurt. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że nie jest uzasadniona wykładnia rozszerzająca pojęcia sprawy i uznania za kończące postępowanie tych orzeczeń, które zamykają fragment sprawy lub jej boczny nurt, rozstrzygając kwestię wpadkową lub postępowanie pomocnicze (zob. postanowienie SN z 8 kwietnia 1997 r., I CZ 22/97, OSNC 1997, nr 10, poz. 147, czy też uchwałę SN z 27 marca 2008 r., III CZP 11/08, OSNC 2009, nr 5, poz. 66).

Z drugiej strony orzeczenie w tym przedmiocie kończy jednak postępowanie zainicjowane wnioskiem, rozstrzygając o wynagrodzeniu likwidatora za sprawowanie przez niego funkcji w konkretnym przedziale czasowym. Określenie wynagrodzenia likwidatora dalece różni się zatem pod względem technicznym od ustalenia wynagrodzenia np. syndyka.

M.M.

*

III CZP 147/22

„1. Czy wyłącznym dowodem przejścia praw wynikających z udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością na spadkobiercę zmarłego współnika w rozumieniu przepisu art. 187 § 1 k.s.h. jest względem spółki stosownie do art. 1027 k.c. zarejestrowany akt notarialnego poświadczenia dziedziczenia lub prawomocne postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku, którego dostarczenie spółce przez spadkobiercę warunkuje możliwość korzystania z praw i obowiązków korporacyjnych, związanych z udziałami?

2. Czy zawarte w przepisie art. 241 k.s.h. sformułowanie »zgromadzenie współników jest ważne bez względu na liczbę reprezentowanych na nim udziałów« odnosi się do odbycia samego zgromadzenia, czy też cechę ważności lub nieważności należy odnosić do uchwał podjętych przez zgromadzenie współników, a jeżeli przepis k.s.h. lub umowa spółki stanowi dodatkowy wymóg np. kworum, to czy z uwagi na brak wymaganego kworum uchwały podjęte przez takie zgromadzenie należy uznać za uchwały zgromadzenia współników, które podlegają zaskarżeniu w drodze powództwa o stwier-

dzenie nieważności uchwały (art. 252 § 1 k.s.h.) lub w drodze powództwa o uchylenie uchwały (art. 249 § 1 k.s.h.), czy też są jedynie oświadczeniami woli osoby lub grupy osób, które nie stanowią zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nawet jeżeli są jej wspólnikami?

3. Czy na zgromadzeniu wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które odbyło się w trybie art. 240 k.s.h., pomimo iż jeden z dwóch wspólników posiadający 50% udziałów zmarł, a jego spadkobierca z przyczyn faktycznych nie zdołał zawiadomić spółki o przejściu na niego praw wynikających z udziałów w spółce oraz przedstawić dowodu tego przejścia zgodnie z art. 187 § 1 k.s.h., reprezentowany jest cały kapitał zakładowy i czy w takiej sytuacji wymagane przez umowę spółki kworum 2/3 do podjęcia uchwały przez zgromadzenie wspólników należy liczyć bez uwzględnienia udziałów zmarłego wspólnika?

4. Czy do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na podstawie art. 249 § 1 k.s.h. lub powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały na podstawie art. 252 § 1 k.s.h., zgodnie z art. 250 pkt 4 k.s.h. legitymowany jest wspólnik, na którego przeszły prawa zmarłego wspólnika, pomimo iż dowody tego przejścia uzyskał i dostarczył spółce zgodnie z art. 187 § 1 k.s.h., dopiero po terminie zgromadzenia wspólników, które odbyło się w trybie art. 240 k.s.h. i na którym podjęto kwestionowane uchwały?

5. Czy przesłanka otrzymania wiadomości o uchwale w rozumieniu art. 251 k.s.h. lub art. 252 § 3 k.s.h. przez osobę uprawnioną do wniesienia powództwa oznacza wymóg posiadania pozytywnej wiedzy o uchwale i wyłącza stosowanie domniemania znajomości ogłoszonych wpisów do rejestru przedsiębiorców zgodnie z dyspozycją przepisu art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1683) skoro z dniem ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym powzięcie wiedzy o podjętej uchwale było obiektywnie możliwe?"

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 23 września 2022 r., V AGa 109/22, W. Łukaszewski)

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wymaga wyjaśnienia, czy gdy przejście praw do udziałów wynika ze spadkobrania, to wyłącznym dowodem przejścia praw wynikających z udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością na spadkobiercę zmarłego wspólnika jest dokument notarialnego aktu poświadczenia dziedziczenia lub prawomocne postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku. Sąd wskazał na pogląd, że gdy między spadkobiercami toczy się spór co do spadku, to wyłącznym dowodem udziału jest, zgodnie z art. 1027 k.c., tylko prawomocne stwierdzenie nabycia spadku albo zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia (wyrok SN z 26 maja 2011 r., III CSK 221/10, OSNC-ZD 2012, nr 2, poz. 38). Według Sądu odwoławczego kwestia sporu co do tego, kto jest współnikiem powinna zostać doprecyzowana, gdyż zasada pewności obrotu również w kontekście kategoriycznej treści art. 1027 k.c. wymaga, aby jednoznacznie wskazać, że wyłącznym dowodem przejścia na spadkobiercę praw z udziału w spółce są dokumenty wymienione w art. 1027 k.c.

Sąd przedstawiający zagadnienia prawne uznał, że brak podstaw, aby udziały zmarłego wspólnika traktować jako nieistniejące od chwili śmierci wspólnika do czasu zawiadomienia spółki zgodnie z art. 187 § 1 k.s.h. o przejściu udziału wraz z dowodem tego przejścia. Brak jednak podstaw do dalszego przyznania legitymacji formalnej do realizowania praw z udziałów w spółce zmarłemu wspólnikowi, który utracił zdolność prawną w rozumieniu art. 8 § 1 k.c. Dlatego doprecyzowania przez Sąd Najwyższy wymaga, jak traktować udziały zmarłego wspólnika do czasu spełnienia przez spadkobierców wobec spółki obowiązków z art. 187 § 1 k.s.h.

Sąd Apelacyjny nie miał wątpliwości, że w przypadku przyjęcia, iż dostarczenie pozwanej spółce dokumentu testamentu przez powódkę nie spełniało wymogów art. 187 § 1 k.s.h., nie mogła ona wykonywać praw z udziałów zmarłego męża ani zostać ujawniona w księdze udziałów (art. 188 § 1 k.s.h.); powódka nie była zatem w sensie formalnym współnikiem pozwanej spółki w dniu odbycia zgromadzeń wspólników, na których zapadły kwestionowane uchwały. Jednakże pozostaje do rozważenia kwestia, czy przysługiwała jej legitymacja czynna do ich zaskarżenia.

Sąd przedstawiający zagadnienia prawne przyznał, że stwierdzenie, czy zgromadzenia wspólników w niniejszej sprawie odbyły się zgodnie czy też z naruszeniem art. 240 k.s.h., wynikać będzie z odpowiedzi na pytania prawne postawione w trzech pierwszych punktach sentencji po-

stanowienia. W konsekwencji ewentualnej wadliwości odbycia tych zgromadzeń literalna wykładnia art. 250 pkt 4 k.s.h. wskazuje, że powódka, która w tym czasie posiadała jedynie legitymację materialną z udziałów, będzie pozbawiona legitymacji do wniesienia powództwa o uchylenie podjętych uchwał lub stwierdzenie ich nieważności.

Bezsporne w niniejszej sprawie jest, że w przypadku obu zgromadzeń nie dochowano trybu zwołania wynikającego z art. 238 k.s.h. Spółka nie zawiadamiiała bowiem z wyprzedzeniem dwutygodniowym współników o terminie tych zgromadzeń. Możliwe jest stanowisko, że zgromadzenie współników, które odbyło się z naruszeniem art. 240 k.s.h. bez formalnego zwołania i w sytuacji, gdy nie był na nim reprezentowany cały kapitał zakładowy, jednak podjęło uchwały, należy uznać za faktycznie zwołane w sposób wadliwy. W konsekwencji powstaje pytanie, czy legitymację do zaskarżenia podjętej na takim zgromadzeniu uchwały można przyznać wyłącznie współnikowi, który posiadał ten status również w sensie formalnym w dniu odbycia takiego zgromadzenia.

Zdaniem Sądu odwoławczego literalna treść art. 250 pkt 4 k.s.h. odwołuje się do współnika, który nie był obecny na zgromadzeniu wadliwie zwołanym, a zatem gdyby zostało zwołane prawidłowo, mógłby brać w nim udział również dlatego, że względem spółki był współnikiem formalnie uprawnionym do realizacji praw z posiadanego udziału.

Odnosząc się do piątego zagadnienia, Sąd odwoławczy wskazał m.in. że Sąd Najwyższy w dwóch wyrokach wydanych w sprawach z powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały wytoczonego przez wierzyciela egzekwującego (na tle art. 910² § 1 k.p.c.) stwierdził, że termin do wytoczenia tego powództwa rozpoczyna bieg od chwili, kiedy wierzyciel mógł zapoznać się z treścią uchwały, a przy ustalaniu tego momentu należy uwzględnić regulację zawartą w art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1683) stanowiącą, że od chwili ogłoszenia uchwały w Monitorze Sądowym i Gospodarczym nikt nie może zasłaniać się nieznajomością uchwały (wyroki SN z 28 maja 2015 r., III CSK 283/14, OSNC-ZD 2016, nr 4, poz. 66, i z 19 grudnia 2013 r., II CSK 151/13).

M.M.

III CZP 148/22

„1. Czy rozpoznając wniosek o dokonanie zmian w dziale IV księgi wieczystej w zakresie oznaczenia wierzytelności oraz stosunku prawnego, zabezpieczonej hipoteką, jak również apelację od postanowienia utrzymującego w mocy taki wpis odpowiednio sąd wieczystoksięgowy, a następnie sąd odwoławczy może badać również dokumenty załączone do kolejnych pism procesowych złożonych w sprawie, w tym skargi na wpis dokonany przez referendarza sądowego i apelacji, a także wziąć pod uwagę fakty znane z urzędu, wynikające z prawomocnych orzeczeń sądowych (w tym wydanych już po złożeniu wniosku o wpis)?

2. W razie udzielenia odpowiedzi pozytywnej na pytanie zawarte w pkt 1, czy przy rozpoznaniu wniosku o dokonanie zmian w dziale IV księgi wieczystej w zakresie oznaczenia wierzytelności oraz stosunku prawnego, zabezpieczonej hipoteką, jak również apelacji od postanowienia utrzymującego w mocy taki wpis odpowiednio przez sąd wieczystoksięgowy, a następnie sąd odwoławczy decydujące znaczenie ma zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. stan rzeczy istniejący w chwili orzekania (gdy po złożeniu wniosku o wpis powstała przeszkoda do jego dokonania, w tym dalsza taka przeszkoda, względnie doszło do ustania wcześniej przeszkody do uwzględnienia wniosku istniejącej w dacie złożenia wniosku), czy też wobec szczególnego charakteru postępowania o wpis w księdze wieczystej decydujące znaczenie stosownie do treści art. 29 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece w związku z art. 626⁸ § 2 k.p.c. ma tutaj stan rzeczy z chwili złożenia wniosku w sprawie, z uwzględnieniem w obu przypadkach wyjątku wynikającego z treści art. 246 w zw. z art. 295 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Opolu z 30 września 2022 r., II Ca 888/22, W. Chorążka)

Zdaniem Sądu Okręgowego sąd wieczystoksięgowy, a także sąd drugiej instancji nie może dokonywać wpisów z pełną świadomością ich niezgodności z prawem, dlatego powinien przy rozpoznawaniu wniosku o wpis uwzględniać też stanowiące przeszkodę do dokonania żądanego

wpisu fakty powszechnie znane oraz fakty znane mu urzędowo, względnie wynikające z dokumentów przedłożonych przez uczestników postępowania. Przemawia za tym przede wszystkim nadrzędny wzgląd na potrzebę zapewnienia zgodności z prawem treści ksiąg wieczystych, a zatem rola sądu w postępowaniu wieczystoksięgowym nie może sprowadzać się do realizacji wyłącznie funkcji rejestracyjno-ewidencyjnych.

Sformułowany powyżej wniosek wspiera także wykładnia historyczna, potwierdzona wolą samego ustawodawcy, który w uzasadnieniu projektu ustawy przenoszącej do Kodeksu postępowania cywilnego przepisy o postępowaniu wieczystoksięgowym podkreślił, że celem tej zmiany było ułatwienie interpretacji przepisów i umożliwienie ujednoczenia praktyki sądowej, co wskazuje, iż w zamierzeniu ustawodawcy postępowanie wieczystoksięgowe miało zostać poddane reżimowi obowiązującemu w innych postępowaniach uregulowanych w Kodeksie postępowania cywilnego (art. 228 § 2), z zachowaniem odrębności uzasadnionych specyfiką postępowania wieczystoksięgowego, do których to odrębności nie należał jednak nigdy zakaz uwzględniania przez sąd wieczystoksięgowy faktów notoryjnych i znanych sądowi urzędowo, o czym świadczy właśnie brzmienie uprzednio obowiązującego art. 46 ust. 2 u.k.w.h. Dodatkowym argumentem jest art. 365 § 1 k.p.c., stosownie do którego orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, ale również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej.

Sąd Okręgowy przestrzegł, że oparcie się na samym literalnym brzmieniu art. 626⁸ § 2 k.p.c. uniemożliwiłoby uwzględnienie załączonych przez uczestnika postępowania, a także znanych Sądowi Okręgowemu z urzędu, wskazanych uprzednio prawomocnych postanowień sądowych, skutkowałoby koniecznością oddalenia apelacji, pomimo iż mogłoby to prowadzić do uprawomocnienia się wpisu dotyczącego zmiany hipoteki, którego dokonanie byłoby niedopuszczalne na podstawie art. 246 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 2309), skutkując powstaniem niezgodności z rzeczywistym stanem prawnym.

Odnosząc się do drugiego zagadnienia, Sąd odwoławczy uznał, że w postępowaniu wieczystoksięgowym konieczne jest odpowiednie zastosowanie art. 316 § 1 k.p.c., za czym przemawia przede wszystkim wzgląd na potrzebę dążenia do zapewnienia zgodności treści ksiąg wieczystych

z rzeczywistym stanem prawnym, zwłaszcza iż w realiach niniejszej sprawy nie chodzi o konkurencję wpisów i określenie ich prawidłowej kolejności, lecz o stwierdzenie przeszkód do dokonania żadanego wpisu warunkujących jego dopuszczalność na gruncie obowiązującego stanu prawnego.

Sąd Okręgowy przywołał też odmienne stanowisko, według którego niedopuszczalne jest odpowiednie stosowanie wskazanego przepisu w postępowaniu wieczystoksięgowym. Pogląd ten był uzasadniany przede wszystkim chęcią zapewnienia wierzycielom ochrony prawnej w sytuacjach, gdy dłużnik zbywał nieruchomości po złożeniu przez wierzyciela wniosku o wpis hipoteki (który to przypadek nie miał jednak miejsca w niniejszej sprawie), tj. celem wyeliminowania praktyki unikania odpowiedzialności za długi, czemu niewątpliwie nie służy postępowanie restrukturyzacyjne, w szczególności sanacyjne.

M.M.

*

III CZP 149/22

„Czy w aktualnym stanie prawnym, po zmianach Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469), apelacja od postanowienia w przedmiocie wpisu do rejestru zastawów, o którym mowa w art. 41 ust. 4 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. Nr 149, poz. 703 ze zm.), niepoprzedzona wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia i doręczenie postanowienia z uzasadnieniem, podlega odrzuceniu jako z innych przyczyn niedopuszczalna (art. 373 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) oraz czy na skutek wniesienia apelacji wprost sąd uzasadnia z urzędu zaskarżone postanowienie?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z 2 września 2022 r., XXIII Gz 871/21 p-II, A. Gałas, A. Kubica, A. Janas)

Wskazane zagadnienie zostało już przedstawione w Biuletynie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego (2021, nr 10–11, s. 56) pod sygnaturą III CZP 61/21.

III CZP 150/22

„1. Czy w razie niewypłacenia w pełnej wysokości dotacji, o której mowa w art. 90 ust. 2b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (w stanie prawnym obowiązującym do 31 grudnia 2016 r.), podmiotowi uprawnionemu do jej otrzymania przysługuje roszczenie o zapłatę brakującej części dotacji jako spełnienie świadczenia, czy też roszczenie odszkodowawcze?

2. W razie przyjęcia, że podmiotowi uprawnionemu do otrzymania dotacji przysługuje roszczenie odszkodowawcze, w jaki sposób należy ustalić wysokość należnego mu odszkodowania, w szczególności, czy powyższe odszkodowanie powinno odpowiadać równowartości niewypłaconej części dotacji niezależnie od sposobu jej wydatkowania czy też powinno stanowić jedynie równowartość wydatków poniesionych przez uprawniony podmiot na realizację zadań oświatowych niepokrytych z otrzymanej dotacji?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 28 września 2022 r., I ACa 285/22, T. Sobieraj)

Sąd Apelacyjny przyznał, że aktualne orzecznictwo Sądu Najwyższego skłania się ku przyjęciu, iż roszczenie o zapłatę brakującej części dotacji ma ze swej istoty charakter odszkodowawczy, a podstawę jego dochodzenia stanowi art. 471 k.c. w zw. z art. 90 ust. 1 i 2b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (zob. m.in. wyroki SN: z 15 kwietnia 2021 r., V CSKP 63/21; z 4 marca 2022 r., II CSKP 61/22, i z 29 stycznia 2021 r., V CSKP 2/21). W uzasadnieniu uchwały z 8 listopada 2019 r., III CZP 29/19 (OSNC 2020, nr 7–8, poz. 56), Sąd Najwyższy podniósł, że zadeklarowanie w ustawie uprawnienia do uzyskania dotacji po spełnieniu pewnych warunków oznacza, iż podmiot, który te warunki spełnił, realizuje zadania publiczne i oczekuje zaangażowania w nie środków publicznych w zapowiadanej wysokości, może zakładać, że jego uzasadnione oczekiwania zostaną zrealizowane. Z niewykonaniem takiego publicznego zobowiązania można wiązać określone w prawie cywilnym konsekwencje przewidziane w art. 471 k.c. na okoliczność niewykonania zobowiązań wywodzących się z różnych źródeł, gdyż powstają one w sferze majątkowej, a zatem normowanej prawem prywatnym realizującego zadania publiczne i uprawnionego do dotacji.

Wskazuje się również, że omawiane roszczenie ma swoje źródło w delikcie, jakim było niewłaściwe obliczenie i wypłacenie należnej zgodnie z wiążącymi obie strony przepisami o finansowaniu zadań oświaty kwoty; przedmiotem żądania w tego rodzaju sprawach nie jest dotacja, ale odszkodowanie odpowiadające wysokości dotacji za niezgodne z prawem pozbawienie beneficjenta dotacji należnej mu kwoty (wyrok SN z 27 marca 2019 r., V CSK 101/18, oraz postanowienie SN z 5 lipca 2019 r., IV CSK 629/18).

Z drugiej strony, Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 28 lutego 2019 r., I GSK 1174/18, doszedł do wniosku, że nie sposób uznać, iż środki przyznawane z uwagi na podmiotowy charakter dotacji z jednoczesnym uwzględnieniem ich celu (przeznaczenia) mogą pozostawać poza kontrolą w zakresie ich rzeczywistego spożytkowania, a taką właśnie sytuację generowałyby uznanie tych środków za odszkodowanie. Sąd przedstawiający zagadnienia prawne wskazał, że wątpliwości Naczelnego Sądu Administracyjnego znalazły odzwierciedlenie w orzecznictwie sądów powszechnych. Również Sąd Najwyższy uznał, że administracyjnoprawny charakter stosunku pomiędzy podmiotem publicznoprawnym i beneficjentem dotacji wyklucza dochodzenia odszkodowania na podstawie art. 471 k.c. stosowanego *per analogiam* (wyrok SN z 15 czerwca 2022 r., II CSKP 380/22).

Odnosząc się do drugiego zagadnienia prawnego, Sąd Apelacyjny wskazał, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, że można uznać, iż szkodą nie jest samo nieotrzymanie świadczenia publicznoprawnego w należnej wysokości, lecz konieczne jest wykazanie, że osoba prowadząca przedszkole pokryła z własnych środków wydatki, które powinny być pokryte z niewypłaconej dotacji (wyroki SN z 15 kwietnia 2021 r., V CSKP 63/21, i z 4 marca 2022 r., II CSKP 61/22) oraz że nie ma podstaw do mechanicznego zrównywania kwoty niedopłaty z wielkością doznanego przez poszkodowanego uszczerbku majątkowego (wyrok SN z 15 czerwca 2022 r., II CSKP 380/22).

Z drugiej strony Sąd Najwyższy w wyroku z 9 lipca 2020 r., V CSK 502/18, uznał, że orzecznictwo dotyczące art. 49 ust. 6 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (obecnie tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 2267) oraz uchwała Sądu Najwyższego z 8 listopada 2019 r., III CZP 29/19, mogą sugerować, iż żądanie to jest skuteczne

tylko w takim zakresie, w jakim osoba prowadząca przedszkole wykaże, że pokryła z własnych środków wydatki, które mogły być pokryte z niewypłaconej dotacji. W tym ujęciu szkodą byłyby jedynie strata odpowiadająca tego rodzaju wydatkom. Sąd Najwyższy uznał jednak, że wadą tego rozwiązania jest nieuwzględnienie sytuacji, w której osoba prowadząca przedszkole nie poniosła wyższych wydatków tylko dlatego, iż nie dysponowała odpowiednimi środkami. Z tego względu Sąd Najwyższy uznał, że szkodą jest już samo nieotrzymanie świadczenia publicznoprawnego w należnej wysokości. Mając na uwadze, że dotacja wywiera bezpośredni wpływ na stosunki majątkowe osoby prowadzącej w swym interesie przedszkole niepubliczne, Sąd Najwyższy przyjął, iż zakwalifikowanie niewypłaconej kwoty dotacji jako samoistnej szkody należy uznać za uzasadnione. Szczególna natura dotacji ma jedynie to znaczenie, że stwarza możliwość wykazania przez jednostkę samorządu terytorialnego, iż kwota dotacji nie została wydatkowana należycie i podlegałaby zwrotowi (swoista przyczyna rezerwowa). Ciężar dowiedzenia tej okoliczności zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na tej jednostce.

M.M.

*

III CZP 151/22

„Czy po zmianach Kodeksu postępowania cywilnego dokonanych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 ze zm.) dopuszczalne jest wydanie w postępowaniu z art. 793 k.p.c. dalszego tytułu wykonawczego następcy prawnemu wierzyciela wskazanego w tytule wykonawczym, a w razie odpowiedzi twierdzącej – czy przejście uprawnienia na rzecz nowego wierzyciela może zostać w takiej sytuacji wykazane wyłącznie dokumentami, o których mowa w art. 788 § 1 k.p.c., tj. dokumentem urzędowym lub dokumentem prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym?”

(postanowienie Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z 18 października 2022 r., VIII Co 4687/22, A. Sadza)

Sąd Rejonowy stwierdził, że od 21 sierpnia 2019 r., czyli od czasu wejścia w życie m.in. art. 804² § 1 k.p.c. dodanego ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 ze zm.), istnieją podstawy, aby twierdzić, iż nowy wierzyciel powinien mieć możliwość uzyskania drugiego egzemplarza tytułu wykonawczego wydanego wcześniej jego poprzednikowi.

Ze względów celowościowych Sąd pytający stwierdził, że można zakładać, iż również nowy wierzyciel – skoro mógłby doprowadzić do wszczęcia egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego wydanego na rzecz swego poprzednika – powinien mieć legitymację do tego, aby uzyskać drugi egzemplarz wystawionego na rzecz poprzednika tytułu wykonawczego.

Sąd Rejonowy zastanawiał się, czy intencją ustawodawcy było, aby nie stanowiło zasady nadawanie w sytuacji przejścia uprawnień klauzuli wykonalności na podstawie art. 788 § 1 k.p.c., ale egzekwowanie należności przez nowego wierzyciela na podstawie tytułu wydanego poprzednikowi prawnemu. Można byłoby więc przyjmować, że bardziej zbieżne z założeniami, jakie przyświecały ustawodawcy, byłoby wydawanie nowemu wierzycielowi drugiego egzemplarza tytułu wykonawczego wystawionego na rzecz jego poprzednika po to, aby wierzyciel ten mógł, korzystając z możliwości, jaką daje aktualnie art. 804² k.p.c., doprowadzić do wszczęcia egzekucji na swoją rzecz.

Sąd przedstawiający zagadnienia prawne zastrzegł jednak, że stanowisko to byłoby do przyjęcia jedynie, jeśli w stanie faktycznym nie jest możliwe uzyskanie przez nowego wierzyciela – w celu uzyskania nowego tytułu wykonawczego, który także pozwalałby mu na to, by prowadzić planowaną egzekucję – klauzuli wykonalności z art. 788 § 1 k.p.c. na swoją rzecz. Zdaniem Sądu systemowo trudne do obrony mogłoby być stanowisko dopuszczające równocześnie możliwość uzyskania przez nowego wierzyciela drugiego egzemplarza tytułu wykonawczego wystawionego jego poprzednikowi prawnemu, jak i pozwalające mu na otrzymanie nowego tytułu wykonawczego wskutek nadania na jego rzecz klauzuli wykonalności z przejścia uprawnień na podstawie art. 788 § 1 k.p.c.

Sąd Rejonowy stwierdził, że w art. 793 k.p.c. ustawodawca nie wprowadził wskazaną ustawą żadnych zmian, co może skłaniać do wniosku, iż przewidziane w tym przepisie postępowanie, mające na celu ponowne wydanie tytułu wykonawczego w kolejnym egzemplarzu, zakłada możli-

wość wydania go tylko temu samemu podmiotowi, który uzyskał jego oryginał. Kwestia przejścia uprawnień na rzecz nowego wierzyciela nie została bowiem wymieniona w art. 793 k.p.c. jako objęta zakresem kognicji sądu w tym postępowaniu. Jak zauważył Sąd Rejonowy, jest ona wąska, dlatego można uznać, że legitymację do ponownego uzyskania tytułu wykonawczego posiada wyłącznie ten sam wierzyciel, który wskazany jest w pierwszym, tj. oryginalnym tytule wykonawczym. Następcy prawnemu wierzyciela przysługuje zaś prawo do uzyskania klauzuli wykonalności na podstawie art. 788 k.p.c. Wskazane stanowisko ma silne podstawy teoretyczne, gdyż nie prowadzi do sytuacji, w której nowy wierzyciel byłby pozbawiony instrumentu prawnego pozwalającego mu na to, by uzyskać, w razie potrzeby, nowy tytuł wykonawczy, który stanie się dla niego podstawą egzekucji (lub wpisu hipoteki przymusowej).

Sąd przedstawiający zagadnienia prawne dostrzegł jednak niebezpieczeństwo wynikające z możliwości uzyskania przez nowego wierzyciela klauzuli wykonalności z art. 788 § 1 k.p.c. Sąd – w przeciwieństwie do wydawania dalszego tytułu wykonawczego w postępowaniu z art. 793 k.p.c. – nie ma obowiązku podawania celu, w jakim tytuł jest wydawany, przez co w razie przyznania nowemu wierzycielowi prawa do uzyskania nowego tytułu wykonawczego i odmowy uznania jego legitymacji do uzyskania drugiego egzemplarza tytułu poprzednika, teoretycznie możliwe byłyby przypadki, w których nowy tytuł wykonawczy mógłby być wykorzystany w takim samym celu, w jakim wykorzystano tytuł wydany jako pierwszy. Sąd Rejonowy doszedł do wniosku, że prowadziłoby to do systemowej niespójności w sytuacjach, w których na podstawie pierwszego tytułu wykonawczego byłaby już prowadzona na rzecz nowego wierzyciela egzekucja. Zakładając bowiem, że w takich przypadkach, w celu prowadzenia np. kolejnej egzekucji z innego składnika majątku nowy wierzyciel byłby obowiązany uzyskać tytuł wykonawczy z art. 788 § 1 k.p.c., zaś pierwsza, prowadzona z innych składników majątku dłużnika egzekucja, byłaby prowadzona na podstawie tytułu poprzednika z wykorzystaniem art. 804¹–804² k.p.c., obie egzekucje tej samej należności, prowadzone przeciwko temu samemu dłużnikowi na rzecz tego samego (nowego) wierzyciela, miałyby *de iure* inne podstawy.

Rozstrzygnięcie wskazanego zagadnienia prawnego powoduje konieczność stwierdzenia, czy w postępowaniu z art. 793 k.p.c. nowego

wierzyciela obowiązują te same rygory w zakresie dowodzenia przejścia uprawnienia, co w przypadku postępowania z art. 788 § 1 k.p.c. W razie zatem przyjęcia, że nowy wierzyciel ma legitymację w sprawie o wydanie drugiego egzemplarza tytułu wykonawczego wystawionego na rzecz jego poprzednika prawnego, konieczne byłoby również udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy przejście uprawnienia w postępowaniu zainicjowanym przez takiego wierzyciela może być wykazywane tylko ściśle określonymi dokumentami, na wzór postępowania z art. 788 § 1 k.p.c. Jeżeli bowiem rygory te nie obowiązywałyby w niniejszym postępowaniu, to wówczas nie byłoby podstaw do tego, aby wymagać od wierzyciela wykazania pierwszego ze wskazanych zdarzeń dowodem w postaci dokumentu urzędowego lub prywatnego z podpisem urzędowo poświadczonym.

M.M.

*

III CZP 152/22

„Czy umowa kredytu bankowego indeksowanego jest umową wzajemną w rozumieniu art. 487 § 2 k.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z 22 września 2022 r., II Ca 2598/21, A. Nowak)

Po wniesieniu apelacji w niniejszej sprawie strona pozwana podniosła zarzut zatrzymania świadczenia w wysokości kredytu udzielonego powodce do czasu zaoferowania przez nią spełnienia świadczenia wzajemnego wynikającego z rozliczenia stron nieważnego stosunku prawnego. Zdaniem Sądu Okręgowego powstał problem oceny umowy zawartej przez strony jako umowy spełniającej kryteria umowy wzajemnej. Prawo zatrzymania znajduje zastosowanie wyłącznie w odniesieniu do umów wzajemnych w rozumieniu art. 487 § 2 k.c. Strona może zgłosić zarzut zatrzymania także na etapie postępowania przed sądem drugiej instancji (zob. wyrok SN z 26 czerwca 2003 r., V CKN 417/01).

Zdaniem Sądu Okręgowego za kwalifikowaniem umowy kredytowej jako wzajemnej przemawia to, że zobowiązanie kredytodawcy do udostępnienia środków pieniężnych stanowi odpowiednik zobowiązania

kredytobiorcy do zapłacenia oprocentowania i prowizji (wyroki SN z 7 marca 2014 r., IV CSK 440/13, i z 7 marca 2017 r., II CSK 281/16). Za powyższym przemawia także zasada tzw. dwóch kondykcji stosowana przy unieważnieniu umów kredytowych i powstanie dwóch odrębnych roszczeń kredytodawcy i kredytobiorcy oraz zasady funkcjonowania banków w ramach gospodarki rynkowej.

W orzecznictwie prezentowany jest jednak również pogląd przeciwny, zgodnie z którym strony umowy kredytu nie są zobowiązane w taki sposób, że świadczenie jednej z nich jest odpowiednikiem świadczenia drugiej strony (wyrok SN z 15 grudnia 2005 r., V CK 425/05, oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 30 kwietnia 2020 r., I ACa 55/20).

W ocenie Sądu przedstawiającego zagadnienie prawne wzajemność umowy oznacza ekwiwalentność świadczeń jej stron; strony spełniają różne świadczenia, zasadniczo o równoważnej wartości. Jednocześnie ekwiwalentność wyklucza tożsamość świadczeń stron, z którą mamy do czynienia w odniesieniu do umowy kredytu. Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2439 ze zm., dalej: „pr.bank.”), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu stanowi zatem, że kredytobiorca w zakresie kapitału zwraca świadczenie spełnione wcześniej przez bank. Świadczeniem kredytobiorcy pozostaje natomiast wyłącznie zapłata odsetek oraz prowizji, które jednak nie mogą stanowić ekwiwalentu dla tożsamego rodzajowo świadczenia banku.

Po drugie, jak wskazał Sąd Okręgowy, o ile wzajemny charakter klasycznej umowy kredytu jest zagadnieniem wzbudzającym wątpliwości, o tyle umowa kredytu indeksowanego raczej umową wzajemną być nie może. Kredyt indeksowany jest typem umowy kredytu w rozumieniu art. 69 ust. 1 pr.bank. W odróżnieniu jednak od klasycznej umowy kredytu wskutek mechanizmu indeksacji umowa kredytu indeksowanego skutkuje obarczeniem stron ryzykiem walutowym, które dotyczy zarówno kapitału, jak i spłacanych odsetek. Ryzyko walutowe skutkuje z kolei

możliwością znacznego zaburzenia proporcjonalności świadczeń, do jakich strony są zobowiązane w dniu zawarcia umowy. Sąd odwoławczy zanegował możliwość uznania za ekwiwalentne świadczenia, których wartość w toku wykonywania umowy może ulec daleko idącym zmianom, zaburzając tym samym proporcje tych świadczeń, a w efekcie ich początkową ekwiwalentność.

Podobnej kwestii częściowo dotyczą zagadnienia prawne: III CZP 89/22 (omówione w Biuletynie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego 2022, nr 1-2, s. 104) oraz III CZP 126 /22 (omówione w Biuletynie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego 2022, nr 7-8, s. 43).

M.M.

*

III CZP 153/22

„Czy prawomocne postanowienie zawierające plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji nieruchomości, w którym komornik wymienia osobę, dla której jest przeznaczona suma przypadająca od nabywcy, wydane w oparciu o przepis art. 1037 § 2 k.p.c. i stanowiące tytuł egzekucyjny przeciwko nabywcy nieruchomości, stanowi podstawę wpisu w księdze wieczystej hipoteki, powstałej z mocy samego prawa na podstawie art. 1037 § 3 k.p.c., bez nadawania przez sąd tak powstałemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, czy też z uwagi na treść art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1728) konieczne jest zaopatrzenie tytułu egzekucyjnego w postaci wyżej opisanego postanowienia przez sąd w klauzulę wykonalności, pomimo że hipoteka powstaje z mocy samego prawa, niezależnie od dokonania wpisu w księdze wieczystej?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z 27 września 2022 r., II Ca 233/21, A. Ścioch-Kozak, M. Postulska-Siwek, A. Podolska-Kojtych)

Sąd Okręgowy przypomniał, że hipoteka z art. 1037 § 3 k.p.c. powstaje z mocy samego prawa w celu zabezpieczenia wierzytelności, podlegającej zaspokojeniu w toku egzekucji z nieruchomości i przysługującej wierzycielowi względem nabywcy nieruchomości, a stwierdzonej tytułem

egzekucyjnym, jakim (w odpowiedniej części) jest plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Wskazał też, że ze względu na to, iż hipoteka ta zabezpiecza wierzytelność stwierdzoną tytułem egzekucyjnym, jest zbliżona do hipoteki przymusowej, która z kolei zabezpiecza wierzytelność, stwierdzoną tytułem wykonawczym (art. 109 ust. 1 u.k.w.h.).

Sąd odwoławczy wskazał na stanowiska wyrażone w doktrynie, że bez względu na różnicę w sposobie powstania obu tych praw, z których pierwsze powstaje *ex lege*, a drugie na skutek wpisu w księdze wieczystej, hipoteka z art. 1037 § 3 k.p.c. ma charakter hipoteki przymusowej. Część komentatorów zaś podkreśla ustawowy charakter omawianej hipoteki, traktując ją całkowicie odrębnie od hipoteki przymusowej.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że art. 67 u.k.w.h. nie odnosi się do wpisu w księdze wieczystej jako każdorazowego warunku powstania hipoteki, ponieważ art. 1037 § 3 k.p.c. na zasadzie *lex specialis* warunek ten wyłącza (przez co wpis omawianej hipoteki ma charakter deklaratoryjny). Jest to jeden z dwóch przepisów, przewidujących taki wyjątek (drugi to art. 115d § 3 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 479 ze zm.).

Omawiane prawo z funkcjonalnego punktu widzenia ma charakter przymusowy już tylko z tego względu, że nie powstaje na skutek czynności prawnej, co ma znaczenie przy ocenie tego, co stanowi podstawę wpisu tej hipoteki, a więc przy zastosowaniu art. 626² § 3 k.p.c.

Wpis omawianej hipoteki ma jedynie deklaratoryjny charakter, przy czym w jego braku rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych nie działa (art. 7 pkt 1 u.k.w.h.), lecz oczywiście jest on niezbędny do wykonywania tego prawa.

Sąd odwoławczy uwypuklił różnice pomiędzy tytułem egzekucyjnym, który jest dokumentem urzędowym, stwierdzającym istnienie i zakres nadającego się do egzekucji roszczenia wierzyciela i jednocześnie istnienie oraz zakres obowiązku prawnego dłużnika. Natomiast klauzula wykonalności jest aktem sądowym, w którym sąd stwierdza, że tytuł egzekucyjny przedstawiony przez wierzyciela nadaje się do wykonania i że prowadzenie egzekucji przeciwko dłużnikowi jest dopuszczalne oraz nakazuje urzędom i osobom zainteresowanym wykonanie tytułu egzekucyjnego.

Przedstawione zagadnienie prawne skłoniło Sąd do rozważań na temat analogicznego zastosowania art. 109 ust. 1 u.k.w.h. w zakresie, w jakim przepis ten kreuje warunek legitymowania się przez wierzyciela hipotecznego tytułem wykonawczym. Pomimo że przepis ten przewiduje wskazany warunek w odniesieniu do samego powstania hipoteki, to uzasadnione wydaje się wykorzystanie zawartej w nim dyspozycji do wpisu hipoteki z art. 1037 § 3 k.p.c. ze względu na funkcjonalne podobieństwo obydwu omawianych hipotek.

Zabieg ten wzbudził jednak poważne wątpliwości Sądu Okręgowego, gdyż posłużenie się tą analogią prowadziłoby do zrekonstruowania podstawy wpisu w oparciu o przesłankę niewynikającą wprost z treści ustawy.

Z jednakowym powodzeniem zatem można bronić poglądu, że podstawą wpisu omawianej hipoteki jest tylko prawomocny plan podziału sumy, uzyskanej z egzekucji, w części w jakiej stwierdza roszczenie wierzyciela przeciwko nabywcy.

M.M.

*

III CZP 154/22

„Czy wniesienie przez stronę skargi kasacyjnej, której przyjęcia do rozpoznania odmówił następnie Sąd Najwyższy, skutkować powinno odrzuceniem jej zażalenia na orzeczenie sądu II instancji, którego przedmiotem jest zwrot kosztów postępowania apelacyjnego?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 24 października 2022 r., V ACz 802/20p, P. Aślanowicz)

W stanie prawnym ukształtowanym przepisami obowiązującymi do dnia wejścia w życie zmian wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469, dalej: „ustawa nowelizująca”) art. 394² § 1 k.p.c. nie zawierał regulacji podobnej do zamieszczonej w ówczesnym art. 394 § 1 pkt 9 k.p.c., stanowiącej, że odrębne zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zwrotu kosztów postępowania przysługuje, jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy. W związku z tym art. 394² § 1 k.p.c. był źródłem wątpliwości co

do relacji między zażaleniem poziomym na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego a skargą kasacyjną obejmującą zakresem zaskarżenia także postanowienie co do kosztów apelacyjnych jako akcesoryjne względem rozstrzygnięcia co do istoty sprawy.

W doktrynie oraz orzecznictwie (postanowienie SN z 21 czerwca 2012 r., II CZ 167/10) dominowało stanowisko, że obu stronom przysługuje zażalenie poziome na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie zwrotu kosztów, jeśli było ono niekorzystne w określonej części dla każdej ze stron ze względu na wynik sprawy co do istoty.

W ustawie nowelizującej ustawodawca zdecydował się na zmianę dotychczasowego art. 394² § 1 k.p.c., przenosząc jego treść do nowego art. 394² § 1¹ k.p.c., gdzie wymieniono zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji, którego przedmiotem jest zwrot kosztów procesu, dodając zastrzeżenie, że zażalenie to przysługuje, o ile nie wniesiono skargi kasacyjnej. Sąd Apelacyjny powziął wątpliwość, czy wprowadzenie tego warunku oznacza, że zażalenie na rozstrzygnięcie o kosztach procesu jest niedopuszczalne, jeśli strona wniosła skargę kasacyjną, bez względu na to, jaki ostatecznie jest los tej skargi. Niejednoznaczne brzmienie przepisu i jego niespójność z istotą poszczególnych środków zaskarżenia spotęgowały występujące już wcześniej trudności orzecznicze związane z rozczłonkowaniem środków zaskarżenia w odniesieniu do zawartego w wyroku sądu drugiej instancji rozstrzygnięcia co do istoty sprawy i co do kosztów procesu.

Zdaniem Sądu odwoławczego wykładnia językowa wskazanego przepisu prowadzi do wniosku, że sytuacje, w których postanowienie sądu drugiej instancji o zwrocie kosztów procesu podlega zaskarżeniu zażaleniem, zostały istotnie ograniczone w porównaniu ze stanem sprzed wejścia w życie ustawy nowelizującej. Na gruncie tej koncepcji zażalenie na takie postanowienie będzie przysługiwało do innego składu sądu drugiej instancji tylko w sytuacji, gdy nie wniesiono skargi kasacyjnej, a z uwagi na inne terminy wnoszenia tych środków oznacza to następczą niedopuszczalność zażalenia.

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne podkreślił, że nie można pominąć różnicy pomiędzy sformułowaniem: „o ile nie wniesiono skargi kasacyjnej” a zawartym w ówczesnym art. 394 § 1 pkt 9 k.p.c. i art. 394

§ 1 pkt 6 k.p.c. w obecnym brzmieniu warunkiem: „jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy”. To ostatnie pojęcie stanowczo wyklucza możliwość wniesienia zażalenia na rozstrzygnięcie o kosztach procesu przez tę samą stronę, która wnosi środek zaskarżenia co do istoty sprawy, a jeśli taki środek złoży, to sąd drugiej instancji – nawet uznając apelację co do zasady za nietrafną – zobligowany jest do zbadania zarzutów dotyczących rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Po wejściu w życie ustawy nowelizującej Sąd Najwyższy nie stał się właściwy do rozpoznania zarzutów dotyczących rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, gdyż nie uległy zmianie przepisy dotyczące przedmiotowego zakresu dopuszczalności skargi kasacyjnej. Gdy skarga kasacyjna zostanie odrzucona bądź oddalona albo Sąd Najwyższy odmówi jej przyjęcia do rozpoznania, również strona, która wniosła skargę kasacyjną byłaby pozbawiona możliwości kontroli rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, gdyż Sąd Najwyższy nie mógłby odnieść się do zarzutów dotyczących tego rozstrzygnięcia ani ingerować w orzeczenie sądu drugiej instancji w zakresie kosztów procesu.

W uchwale Sądu Najwyższego z 30 września 2021 r., III CZP 50/20 (OSNC 2022, nr 4, poz. 35), dotyczącej interpretacji omawianego przepisu w aspekcie podmiotowym, odstąpiono od jego wykładni językowej jako prowadzącej do skutków nieracjonalnych, niesprawiedliwych i trudnych do zaakceptowania. Uznano, że względy celowościowe przemawiają za przyjęciem, iż analizowaną normę procesową należy rozumieć w ten sposób, by nie pozbawiała strony prawa do sądu w zakresie skontrolowania zasadności postanowienia kosztowego w razie autonomicznej decyzji przeciwnika o wniesieniu skargi kasacyjnej.

Sąd odwoławczy miał w związku z tym wątpliwości, czy te same względy powinny przemawiać za dopuszczeniem takiej kontroli z inicjatywy strony w sytuacji wniesienia przez nią skargi kasacyjnej, która na skutek odmowy przyjęcia jej do rozpoznania takiemu merytorycznemu rozpoznaniu nie podlegała. Gdyby sformułowanie użyte w art. 394² § 1¹ pkt 3 k.p.c. rozumieć w ten sposób, że samo wniesienie skargi kasacyjnej zamyka stronie drogę do złożenia zażalenia poziomego na rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego, to okazałoby się, iż prawo kontroli rozstrzygnięcia o tych kosztach jest w tym przypadku iluzoryczne.

Sąd Apelacyjny przychylił się do stanowiska, że sposób sformułowania art. 394² § 1¹ pkt 3 k.p.c., jak również zakres przedmiotowy dopuszczalności skargi kasacyjnej przemawiają na rzecz tezy, iż ustawa nowelizująca nie wprowadziła w tym obszarze żadnej zmiany. Obecne brzmienie tego przepisu ma jedynie to znaczenie, że bieg postępowania zażalenio-
wego uzależniony jest od wniesienia i rozpoznania skargi kasacyjnej, a samo zażalenie na rozstrzygnięcie w przedmiocie zwrotu kosztów procesu powinno oczekiwać na rozpoznanie do czasu zakończenia postępowania kasacyjnego.

Pomimo tak daleko idących zastrzeżeń, w tym natury konstytucyjnej, projektodawca nie zdecydował się na zaproponowanie nowelizacji omawianego przepisu w celu zniwelowania powyżej zaprezentowanych, zgłaszanych w doktrynie wątpliwości co do jego treści, a to może stanowić argument na rzecz wykładni językowej, ograniczającej zaskarżalność orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu – podsumował Sąd odwoławczy.

M.M.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2022, NR 4

Aby bank mógł skutecznie powołać się na prawo zatrzymania w razie stwierdzenia nieważności umowy kredytu (art. 496 w zw. z art. 497 k.c.), musi istnieć wierzytelność w stosunku do kredytobiorcy z tytułu zwrotu kwoty udzielonej na podstawie tej umowy.

(wyrok z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, E. Stefańska, J. Grela, T. Szanciło, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 44)

*

Wyeliminowanie abuzywnych klauzul ryzyka kursowego nie prowadzi do utrzymania w mocy umowy kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego jako kredytu złotowego oprocentowanego według stawki LIBOR.

(wyrok z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, T. Bielska-Sobkowicz, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 45)

*

Małżonek pozostający w ustroju wspólności ustawowej dokonujący z przedsiębiorcą wspólnie z drugim małżonkiem, prowadzącym działalność gospodarczą, czynności prawnej związanej bezpośrednio z tą działalnością, nie jest konsumentem w rozumieniu art. 22¹

k.c., a zapadły w procesie wyrok na tle tego stosunku prawnego dotyczyć będzie niepodzielnie obojga małżonków.

(wyrok z 18 maja 2022 r., II CSKP 362/22, J. Grela, E. Stefańska, M. Załucki, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 46)

*

1. „Przesłankowa” ocena istnienia danego stosunku prawnego, dokonywana w ramach powództwa o zasądzenie świadczenia lub jego części, nie wiąże sądu orzekającego w kolejnej sprawie dotyczącej innych świadczeń wynikających z tego samego stosunku prawnego.

2. Możliwość wytoczenia powództwa o zapłatę nie zawsze wyczerpuje przesłankę interesu prawnego strony kwestionującej związanie częścią postanowień umowy lub istnienie wynikającego z tej umowy zobowiązania.

(wyrok z 26 maja 2022 r., II CSKP 19/22, K. Zaradkiewicz, B. Janiszewska, M. Łodko, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 47)

*

Jeżeli na skutek wyeliminowania abuzywnej klauzuli przeliczeniowej z umowy kredytu denominowanego nie jest możliwe ustalenie kwoty, którą bank powinien oddać do dyspozycji kredytobiorcy, umowa nie może wiązać stron w pozostałym zakresie.

(wyrok z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, M. Manowska, M. Krajewski, J. Misztal-Konecka, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48)

*

1. W odniesieniu do organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 8 k.p.c., nie można posługiwać się kategorią szczególnej zdolności sądowej, ponieważ zawsze są one objęte regulacją art. 64 § 1 lub § 1¹ k.p.c.

2. Zawarty w art. 61 § 1 k.p.c. zwrot „w zakresie swoich zadań statutowych” dotyczy przedmiotu sprawy i oznacza, że przedmiot ten musi mieć związek ze statutowymi zadaniami danej organizacji; statut nie musi natomiast przewidywać konkretnych przejawów form działania, w tym możliwości działania w postępowaniach sądowych.

(postanowienie z 26 maja 2022 r., II CSKP 662/22, M. Łodko, B. Janiszewska, K. Zaradkiewicz, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 49)

*

1. Osoba fizyczna zawierająca umowę kredytu, którego przeważający cel jest związany z prowadzeniem działalności gospodarczej, nie jest konsumentem w rozumieniu art. 22¹ k.c.

2. Nieważność postanowienia umowy kredytu ze względu na uprawnienie banku do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy i ustalenia wysokości rat kredytu nie przesądza nieważności umowy kredytu.

(wyrok z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, W. Pawlak, P. Grzegorzcyk, R. Trzaskowski, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 50)

*

Brak związania konsumenta klauzulą abuzywną należy interpretować w ten sposób, że warunek umowny uznany za nieuczciwy należy co do zasady traktować tak, jakby nigdy nie został zastrzeżony i nie wywoływał skutków wobec konsumenta. W konsekwencji sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru postanowienia umownego powinno co do zasady prowadzić do określenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku zastrzeżenia w umowie niedozwolonej klauzuli.

(wyrok z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22, M. Manowska, M. Krajewski, J. Misztal-Konecka, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 51)

Postanowienia umowy zawartej z konsumentem, przyznające bankowi swobodę kształtowania kursu waluty obowiązującego w ramach stosunku umownego, a przez to swobodę kształtowania wysokości świadczenia własnego i drugiej strony, należy uznać za niedozwolone postanowienia umowne, choćby bank w rzeczywistości korzystał z tej swobody w sposób oględny, nie naruszając rażąco interesów drugiej strony.

Nie jest wykluczone obciążenie konsumenta w umowie kredytu bankowego kosztami ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, w którym ubezpieczonym pozostaje bank.

(wyrok z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22, T. Szanciło, M. Łochowski, K. Wesołowski, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 52)

*

Niezwiązanie umową po wyeliminowaniu z niej postanowień abuzywnych jest wyjątkiem od zasady dalszego obowiązywania kontraktu wyrażonej w art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13. Poza przypadkiem niemożliwości zrekonstruowania treści stosunku prawnego, skutek określany mianem „upadku umowy” występuje tylko wówczas, gdy, po wyeliminowaniu z kontraktu postanowień niedozwolonych, na podstawie pozostałej treści umowy da się wprawdzie odtworzyć jakiś stosunek zobowiązaniowy, jednak jest on niewątpliwie i rażąco odmienny od istoty pierwotnie zamierzonego kontraktu.

(wyrok z 8 września 2022 r., II CSKP 1094/22, M. Łodko, B. Janiszewska, M. Łochowski, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 53)

*

Bezskuteczność abuzywnych klauzul przeliczeniowych w umowie kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nie wyklucza uznania, że strony wiąże umowa kredytu, którego kwota wyrażona jest w złotych, zaś oprocentowanie powiązane jest ze stawką LIBOR.

(wyrok z 28 września 2022 r., II CSKP 412/22, J. Misztal-Konecka, M. Krajewski, M. Łochowski, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 54)

ZARZĄDZENIA PREZESA SĄDU NAJWYŻSZEGO KIERUJĄCEGO PRACĄ IZBY CYWILNEJ

ZARZĄDZENIE NR 13/2022

**Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej
z 25 października 2022 r. w sprawie prowadzenia kontroli
terminowości sporządzania uzasadnień, technicznych wymagań
co do sporządzania uzasadnień oraz obiegu dokumentów
związanego ze sporządzaniem uzasadnień w Izbie Cywilnej**

Na podstawie art. 15 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zw. z § 16 ust. 2 pkt 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 lipca 2022 r. – Regulamin Sądu Najwyższego, § 47 ust. 7 zarządzenia nr 92/2022 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2022 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych jednostek administracyjnych w Sądzie Najwyższym – Instrukcja Biurowa oraz § 13 ust. 2 zarządzenia nr 131/2022 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2022 r. w sprawie udostępniania orzeczeń Sądu Najwyższego, wokand i informacji o sprawach sądowych w Sądzie Najwyższym oraz podawania do wiadomości publicznej wyroków sądów dyscyplinarnych na stronie internetowej Sądu Najwyższego zarządza się, co następuje:

Rozdział 1.

Sposób prowadzenia kontrolki terminowości sporządzania uzasadnień oraz obiegu dokumentów związanego z ich sporządzaniem

§ 1.

1. W kontrolce terminowości sporządzania uzasadnień umieszcza się wyłącznie sprawy, w których obowiązek sporządzenia uzasadnienia przez Sąd Najwyższy wynika z przepisów prawa, w szczególności:

- 1) sprawy CSK i CNP, w których wydano postanowienie o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, o umorzeniu postępowania lub o odrzuceniu skargi;
- 2) sprawy CSKP i CNPP, w których wydano orzeczenie kończące postępowanie przed Sądem Najwyższym;
- 3) sprawy CZP, w których podjęto uchwałę lub odmówiono podjęcia uchwały;
- 4) sprawy CZ, w których wydano orzeczenie kończące postępowanie przed Sądem Najwyższym;
- 5) sprawy CB, w których rozpoznano wniosek albo wnioski o ponowne rozpoznanie;
- 6) sprawy CBO, w których rozpoznano odwołanie.

2. Kontrolkę prowadzi się przy uwzględnieniu następujących terminów:

- 1) miesiąc – na sporządzenie uzasadnienia orzeczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 1–4, w pkt 5 w odniesieniu do rozpoznania wniosku o ponowne rozpoznanie i w pkt 6;
- 2) 3 dni – na sporządzenie uzasadnienia orzeczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 5 w odniesieniu do rozpoznania wniosku;
- 3) 7 dni – na podpisanie uzasadnienia przez członka składu, który nie jest autorem uzasadnienia, lub zaznaczenie na uzasadnieniu przyczyny braku podpisu w trybie art. 330 § 1 k.p.c.

§ 2.

1. Akta sprawy w celu sporządzenia uzasadnienia z urzędu doręcza się sędziemu sporządzającemu uzasadnienie niezwłocznie, nie później niż

w pierwszym dniu roboczym przypadającym po dniu wydania orzeczenia, o którym mowa w § 1 ust. 1.

2. Akta sprawy w celu sporządzenia uzasadnienia na wniosek doręcza się sędziemu niezwłocznie, nie później niż w pierwszym dniu roboczym przypadającym po dniu wpływu wniosku do sekretariatu Izby Cywilnej. O wpływie wniosku o sporządzenie uzasadnienia sekretariat wydziału zawiadamia dodatkowo sędziego zobowiązanego do sporządzenia uzasadnienia drogą mejlową na adres służbowy w domenie sn.pl.

3. Akta sprawy do podpisu uzasadnienia doręcza się członkowi składu, który nie jest autorem uzasadnienia, niezwłocznie, nie później niż w pierwszym dniu roboczym przypadającym po dniu zwrotu akt przez sędziego – autora uzasadnienia lub członka składu, który jako poprzedni podpisywał uzasadnienie. O doręczeniu akt w celu podpisania uzasadnienia sekretariat wydziału zawiadamia dodatkowo sędziego zobowiązanego do podpisania uzasadnienia drogą mejlową na adres służbowy w domenie sn.pl.

4. Akta sprawy w celu sporządzenia uzasadnienia zdania odrębnego do uzasadnienia doręcza się sędziemu, który zgłosił zdanie odrębne, niezwłocznie, nie później niż w pierwszym dniu roboczym przypadającym po dniu zwrotu akt przez członka składu, który jako ostatni podpisał uzasadnienie orzeczenia. O doręczeniu akt w celu sporządzenia uzasadnienia zdania odrębnego do uzasadnienia sekretariat wydziału zawiadamia dodatkowo sędziego zobowiązanego do sporządzenia tego uzasadnienia drogą mejlową na adres służbowy w domenie sn.pl.

§ 3.

Z zastrzeżeniem przypadku, o którym mowa w § 5 ust. 5, za datę sporządzenia uzasadnienia uważa się:

- 1) w przypadku orzeczeń wydawanych w składzie jednego sędziego oraz uzasadnień zdań odrębnych – datę wydania dyspozycji zwrotu akt sprawy wraz z podpisanym uzasadnieniem do sekretariatu wydziału oraz umieszczenia pliku z uzasadnieniem w katalogu wymiany Izby Cywilnej;
- 2) w przypadku orzeczeń wydawanych w składach wieloosobowych – datę przekazania pliku z treścią projektu uzasadnienia orzeczenia kie-

rownikowi sekretariatu właściwego wydziału drogą mejlową na adres służbowy w domenie sn.pl.

§ 4.

1. Wniosek o przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia sędzia składa Prezesowi Sądu Najwyższego na piśmie, najpóźniej w ostatnim dniu terminu, chyba że złożenie wniosku w tym terminie było niemożliwe z przyczyn niezależnych od sędziego. Złożenie wniosku nie wstrzymuje biegu terminu do sporządzenia uzasadnienia.
2. Prezes Sądu Najwyższego rozstrzyga wniosek niezwłocznie i – w razie jego uwzględnienia – określa termin, do którego uzasadnienie powinno zostać sporządzone.
3. Wniosek o przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia oraz zarządzenie o uwzględnieniu wniosku umieszcza się w aktach sprawy. Zarządzenie o określeniu przedłużonego terminu do sporządzenia uzasadnienia podlega odnotowaniu w repertorium i kontrolce terminowości sporządzania uzasadnień.

Rozdział 2.

Format graficzny uzasadnień oraz inne techniczne wymagania co do sporządzania uzasadnień

§ 5.

1. Uzasadnienie sporządza się w formie pliku tekstowego w programie MS Word.
2. Uzasadnienie sporządza się z zastosowaniem następujących reguł edycyjnych:
  - 1) rozmiar: A4; orientacja: pionowa;
  - 2) marginesy dokumentu: górny 3 cm, dolny 3 cm, lewy 3,5 cm, prawy 1,8 cm;
  - 3) kolor czcionki: czarny (automatyczny);
  - 4) sygnatura akt umieszczona w lewym górnym rogu w nagłówku, z pominięciem wyrazów „sygn. akt”;

- 5) numery stron umieszczone na górze strony, począwszy od pierwszej strony, w jednej linii z sygnaturą sprawy, wyrównanie do środka;
  - 6) czcionka Arial w następujących rozmiarach i odmianach:
    - a) w przypadku oznaczenia sygnatury i numeru strony – 12 punktów,
    - b) w przypadku tytułu dokumentu „Uzasadnienie” – 18 punktów, wersaliki, tekst pogrubiony (bold), wyśrodkowany,
    - c) w przypadku pozostałych elementów uzasadnień (tekst zwykły) – 12 punktów, tekst wyjustowany, pierwsza linia akapitu wcięta (1,25 cm), odstępy: przed 6 punktów, po 0 punktów; interlinia 1,5 wiersza; paginacja: kontrola bękartów i wdów;
  - 7) tabulator: 1,25 cm.
3. W katalogu wymiany Izby Cywilnej jest dostępny do pobrania prawidłowo sformatowany plik, umożliwiający sporządzenie w nim uzasadnienia spełniającego wymagania, o których mowa w ust. 1 i 2.
4. Ostateczną wersję uzasadnienia sędziego – autor uzasadnienia powinien wydrukować jednostronnie i podpisać. Na wydruku uzasadnienia nie umieszcza się skreśleń, nadpisań i poprawek ręcznych.
5. Uzasadnienie niemające formy wydruku komputerowego, zawierające skreślenia, nadpisanie i inne poprawki ręczne, niesporządzone w formie pliku tekstowego w programie MS Word lub istotnie naruszające wymagania określone w ust. 2 sekretariat wydziału zwraca sędziemu – autorowi uzasadnienia w celu usunięcia uchybień.

§ 6.

Zaleca się, aby uzasadnienia były sporządzone z zachowaniem wymagań technicznych i językowych określonych w § 7 i 8.

§ 7.

1. Z wyjątkiem aktów prawnych, o których mowa w § 8, w opisie aktów prawnych podaje się pełną nazwę aktu prawnego, możliwe jest także wskazanie miejsca publikacji we właściwym dzienniku urzędowym; przykładowo: ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 282); ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 574 ze zm.). Tekst jednolity wskazuje się skrótem „tekst jedn.”.

2. W opisie orzeczeń nie stosuje się określeń: „dnia”, „sygn. akt”, „sygnatura akt”, „sygn.” oraz miejsca publikacji orzeczenia, jeżeli nie jest nim zbiór urzędowy, np. wyrok SN z 9 października 2020 r., III CSK 33/18; postanowienie SN z 19 stycznia 2012 r., I KZP 19/11, OSNKW 2012, nr 1, poz. 3; wyrok TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG.
3. W zapisie dat nie stosuje się wyrazów: „dnia”, „dniu”, „dniem”, z wyjątkiem tytułów aktów prawnych. W oznaczeniach dnia nie stosuje się na początku cyfry „0”, np. „8 maja”, a nie „08 maja”.
4. Domyślnie stosuje się półpauzę [-], np. przy wtrąceniach, uzupełnieniach zdań oraz w zapisie nazw ustaw, np. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. W przypadku stosowania półpauzy przed i po tym znaku stosuje się spację.
5. Krótki myślnik (dywiz) [-] stosuje się np. przy wskazaniu stron (s. 23–26), przy słowach dzielonych i określeniach takich jak „biało-czerwony” oraz przy nazwiskach dwuczłonowych (Kowalska-Nowak). W przypadku stosowania dywizu nie stosuje się spacji przed i po tym znaku.
6. Średnik [:] stosuje się w przypadku przywoływania kolejnych orzeczeń lub publikacji w celu ich rozdzielenia.
7. Domyślnie stosuje się nawiasy okrągłe (), a w razie potrzeby zastosowania nawiasu w nawiasie jako pierwszy stosuje się nawias kwadratowy [], a jako nawias wewnętrzny – nawias okrągły (), np. [dawno (czyli przed wojną) tak przyjmowano],
8. Przed symbolem % nie stosuje się spacji, np. 55%.
9. Przed i po symbolu § stosuje się spację, np. art. 5 § 3.
10. Pojedyncze litery/cyfry na końcach wersów przenosi się na początek następnego wersu przy pomocy tzw. sztywnej spacji, z wyjątkiem sytuacji, w których na końcu wersu ostatnia litera/cyfra wchodzi w skład określenia tworzącego pewną całość, np. „art. 1.”.
11. Wyrazy i określenia pochodzące z innych języków, w tym z łaciny, należy wpisywać kursywą, np. *lex specialis; ex nunc*.
12. W zapisie liczb składających się z więcej niż czterech cyfr stosuje się spację i ponawia ją po każdym kolejnym trzech cyfrach liczby – np. 2 500 300 432. W liczbach czterocyfrowych nie stosuje się spacji, np. 1000. W przypadku zapisu kwoty pieniężnej przecinkiem oddziela się złote od groszy, np. 2 300 557,87 zł.

13. W przypadku powołania w nawiasie (lub w przypisie) poglądów zbieżnych z wyrażonym w tekście należy używać skrótu „zob.”, a w przypadku powołania poglądów innych, w tym przeciwnych – „por.”.

14. Należy unikać określeń „przepis art.”, „regulacja art.”, „norma art.”, „treść art.”, przyjmując w ich miejsce określenie „art.”.

§ 8.

1. W tekście uzasadnień dopuszcza się używanie następujących skrótów w odniesieniu do aktów prawnych, bez konieczności ich odrębnego definiowania:

k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny,

k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,

k.k.w. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy,

k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy,

k.p.a. – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego,

k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego,

k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego,

k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy,

k.s.h. – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych,
Konstytucja – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,

p.p.s.a. – ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi,

u.g.n. – ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,

u.k.s.c. – ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych,

u.kw.h. – ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece,

u.w.l. – ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali,

u.z.n.k. – ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

2. W przypadku potrzeby wielokrotnego powoływania w tekście uzasadnienia innego aktu prawnego przy pierwszym jego powołaniu podaje się pełną nazwę, ewentualnie wskazuje miejsce publikacji oraz oznacza

skrót, który będzie używany w dalszej części uzasadnienia, np. ustawa z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1977 ze zm., dalej: „pr.farm.”).

3. W tekście uzasadnień jest dopuszczalne używanie następujących skrótów, bez konieczności ich odrębnego definiowania:

Dz.U. – Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (zapis bez spacji między Dz. a U.),

Dz.Urz.MF – Dziennik Urzędowy Ministra Finansów,

Dz.Urz.MS – Dziennik Urzędowy Ministra Sprawiedliwości,

Dz.Urz.MSZ – Dziennik Urzędowy Ministra Spraw Zagranicznych,

Dz.Urz.NBP – Dziennik Urzędowy Narodowego Banku Polskiego,

Dz.Urz.UE – Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej,

Dz.Urz.UOKiK – Dziennik Urzędowy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

Dz.Urz.UPRP – Dziennik Urzędowy Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej,

ETPC – Europejski Trybunał Praw Człowieka,

M.P. – Monitor Polski,

NIK – Najwyższa Izba Kontroli,

NSA – Naczelny Sąd Administracyjny,

OSNAPIUS – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych,

OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna,

OSNK – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna,

OSNKN – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych,

OSNKW – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Izba Wojskowa,

OSNP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych,

OSNwSK – Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych,

OTK – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego,

OTK ZU – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego Zbiór Urzędowy,

SN – Sąd Najwyższy,

TK – Trybunał Konstytucyjny,

TSUE – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

§ 9.

Asystenci wykonujący czynności w Izbie Cywilnej przygotowują projekty uzasadnień zgodnie z wymaganiami określonymi w § 5, 7 i 8.

Rozdział 3.

Zasady sporządzania uzasadnienia orzeczenia wydanego przez składy wieloosobowe

§ 10.

1. Uzasadnienie orzeczenia wydanego przez skład wieloosobowy sporządza sędzia sprawozdawca lub sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia wieloosobowego i został wyznaczony do sporządzenia jego uzasadnienia przez przewodniczącego w przypadkach przewidzianych przepisami.

2. Po sporządzeniu projektu uzasadnienia orzeczenia sędzia – autor uzasadnienia przesyła niezwłocznie pozostałym członkom składu orzekającego oraz kierownikowi sekretariatu właściwego wydziału, drogą mejlową na adres służbowy w domenie sn.pl, plik z treścią projektu uzasadnienia. Plik zawierający projekt uzasadnienia orzeczenia oznacza się sygnaturą akt oraz wyrazami projekt uzasadnienia, np. „II CSKP 1–22 projekt uzasadnienia”, „III CZ 1–22 projekt uzasadnienia”.

3. Sędziowie – członkowie składu orzekającego, w terminie 7 dni od dnia wysłania im zawiadomienia o sporządzeniu uzasadnienia, mogą nanieść swoje uwagi i poprawki do treści uzasadnienia w otrzymanym pliku i przesłać w tym terminie plik z naniesionymi uwagami i poprawkami sędziemu – autorowi uzasadnienia.

4. Sędzia – autor uzasadnienia, po zebraniu uwag i poprawek od pozostałych członków składu lub po upływie terminu określonego w ust. 3, dokonuje w terminie 5 dni korekty sporządzonego uzasadnienia i:

1) umieszcza jego ostateczną wersję w katalogu wymiany Izby Cywilnej w przeznaczonym do tego folderze, oznaczając plik sygnaturą akt, wyrazem „uzasadnienie”, a w razie potrzeby również datą orzeczenia, np. „II CSKP 1–22 uzasadnienie”, „III CZ 1–22 uzasadnienie post. 1.4.2022”;

- 2) niezwłocznie przekazuje do sekretariatu wydziału wydruk poprawionego i uzupełnionego uzasadnienia, po uprzednim jego podpisaniu, wraz z aktami sprawy.
5. Sędzia – autor uzasadnienia może wstrzymać się z dokonaniem czynności, o których mowa w ust. 4, nie dłużej jednak niż 14 dni od upływu terminu określonego w ust. 3, jeżeli nadesłanie uwag lub poprawek przez innego członka składu nie było możliwe z uwagi na jego usprawiedliwioną nieobecność.
6. W przypadku niezwrócenia akt przez sędziego – autora uzasadnienia wraz z ostateczną wersją uzasadnienia w terminie 21 dni od otrzymania wiadomości mejlowej zawierającej plik z treścią projektu uzasadnienia orzeczenia, kierownik sekretariatu wydziału podejmuje czynności mające na celu ustalenie przyczyn opóźnienia.
7. Sekretariat wydziału przedstawia dokument uzasadnienia, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, członkom składu orzekającego do podpisu. Przekreślenia, nadpisanie i dopiski dokonane przez członków składu orzekającego uznaje się za niebyłe.
8. Podpisane uzasadnienie jest umieszczane w bazie orzeczeń systemu informatycznego przeznaczonego do obsługi Sądu Najwyższego po weryfikacji przez sekretariat wydziału zgodności wydruku z plikiem umieszczonym w katalogu wymiany.
9. Odpisy orzeczeń i uzasadnień doręczanych stronom oraz publikowanych na stronie podmiotowej Sądu Najwyższego zachowują format graficzny wynikający z wymagań systemu informatycznego przeznaczonego do obsługi Sądu Najwyższego.

Rozdział 4.

Przepisy dostosowujące

§ 11.

1. Paragrafy 5–9 stosuje się do uzasadnień, które nie zostały sporządzone do 1 listopada 2022 r.
2. Paragrafy 2–4 i 10 stosuje się do uzasadnień, których projekt do dnia wejścia w życie niniejszego zarządzenia nie został umieszczony w katalogu wymiany Izby Cywilnej.

3. W stosunku do uzasadnień, które nie są objęte ust. 1 lub 2, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Rozdział 5.

Przepisy końcowe

§ 12.

Z zastrzeżeniem § 11 ust. 3, traci moc zarządzenie nr 8/2022 Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej z dnia 15 lipca 2022 r. w sprawie prowadzenia kontrolki terminowości sporządzania uzasadnień, technicznych wymagań co do sporządzania uzasadnień oraz obiegu dokumentów związanego ze sporządzeniem uzasadnień w Izbie Cywilnej zmienione zarządzeniem nr 8a/2022 z dnia 27 lipca 2022 r.

§ 13.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Prezes Sądu Najwyższego
kierujący pracą Izby Cywilnej
prof. dr hab. Joanna Misztal-Konecka

ZARZĄDZENIE NR 14/2022

Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej z 16 listopada 2022 r. w sprawie przygotowywania orzeczeń wydanych przez Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej do publikacji w zbiorach urzędowych „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna” i „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna. Zbiór Dodatkowy”

Na podstawie art. 15 § 1 i art. 9 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, § 16 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 lipca 2022 r. – Regulamin Sądu Najwyższego w związku z § 3 zarządzenia nr 95/2022 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2022 r. w sprawie wydawania urzędowych zbiorów orzeczeń Sądu Najwyższego, zarządza się, co następuje:

§ 1.

Zarządzenie określa:

1. zasady przygotowywania orzeczeń wydanych przez Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej do publikacji,
2. zasady powoływania i zadania Kolegium Redakcyjnego (dalej także jako „Kolegium”) zbiorów urzędowych „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna” (dalej także jako „OSNC”) oraz „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna. Zbiór Dodatkowy” (dalej także jako „OSNC-ZD”).

§ 2.

1. W Izbie Cywilnej tworzy się Kolegium Redakcyjne, o którym mowa w § 3 zarządzenia nr 95/2022 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2022 r. w sprawie wydawania urzędowych zbiorów orzeczeń Sądu Najwyższego.
2. W skład Kolegium Redakcyjnego wchodzi: Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej (zwany dalej „Prezesem Sądu Najwyższego”) jako przewodniczący oraz czterech członków, w tym wiceprzewodniczący i sekretarz.

3. Członków Kolegium, w tym wiceprzewodniczącego i sekretarza, powołuje i odwołuje Prezes Sądu Najwyższego spośród sędziów lub innych pracowników Sądu Najwyższego.

4. Członków Kolegium, w tym wiceprzewodniczącego i sekretarza, Prezes Sądu Najwyższego może powołać na czas oznaczony, w tym oznaczony poprzez wskazanie konkretnych numerów zbiorów orzeczeń, lub nieoznaczony. Członek Kolegium powołany na czas oznaczony może zostać odwołany przed upływem czasu, na jaki został powołany.

§ 3.

1. Przewodniczący Kolegium Redakcyjnego kieruje pracą Kolegium.

2. Wiceprzewodniczący Kolegium zastępuje przewodniczącego w przypadkach przez niego wskazanych, a nadto wykonuje czynności powierzone przez przewodniczącego oraz nadzoruje czynności sekretarza Kolegium.

3. Sekretarz Kolegium zapewnia obsługę biurową Kolegium, w tym obsługę w ramach kontaktów z wydawcą, a także przygotowuje skorowidz artykułowy i przedmiotowy do każdego numeru zbioru urzędowego oraz osobno na koniec roku, jak również wykaz opublikowanych orzeczeń.

4. Kolegium podejmuje decyzje większością głosów. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos przewodniczącego albo wiceprzewodniczącego, jeżeli zgodnie z ust. 2 przewodniczy on posiedzeniu Kolegium.

5. Prace Kolegium powinny być zorganizowane i prowadzone w sposób gwarantujący przestrzeganie terminów określonych w umowie z wydawcą.

§ 4.

1. Posiedzenia Kolegium zwołuje przewodniczący co najmniej raz w miesiącu, z wyjątkiem okresu wakacyjnego, zarządzając uprzednie doręczenie członkom Kolegium orzeczeń proponowanych do publikacji oraz orzeczeń opracowanych przez członków Kolegium zgodnie z § 9 ust. 2. Zwołania posiedzenia oraz doręczenia można dokonać drogą elektroniczną.

2. Posiedzenia Kolegium mogą odbywać się z wykorzystaniem środków porozumiewania się na odległość.

§ 5.

1. Redaktor bazy orzeczeń Izby Cywilnej, powołany na podstawie § 51 ust. 1 zarządzenia nr 92/2022 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2022 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych jednostek administracyjnych w Sądzie Najwyższym – Instrukcja Biurowa, współpracuje z Kolegium w zakresie określonym przez Prezesa Sądu Najwyższego.

2. W razie potrzeby przewodniczący Kolegium wyznacza, spośród asystentów i pracowników sekretariatu Izby Cywilnej, również inne osoby współdziałające z Kolegium.

§ 6.

Niezwłocznie po sporządzeniu uzasadnienia orzeczenia sędziego – autor uzasadnienia przygotowuje w systemie informatycznym przeznaczonym do obsługi Sądu Najwyższego kartę informacyjną zawierającą m.in. projekt tezy oraz propozycję co do skierowania orzeczenia do publikacji. W wypadku uchwały propozycja taka jest zbędna, a tezę stanowi sentencja uchwały.

§ 7.

1. Publikacji podlegają orzeczenia skierowane do opublikowania i przygotowane do druku przez Kolegium Redakcyjne.

2. Kolegium może podjąć decyzję o skierowaniu do opublikowania orzeczenia, co do którego autor uzasadnienia nie złożył propozycji skierowania do publikacji.

3. Orzeczenia publikowane są zgodnie z obowiązującymi w Sądzie Najwyższym zasadami anonimizacji orzeczeń.

§ 8.

W trakcie posiedzenia członkowie Kolegium omawiają orzeczenia, a następnie – w drodze głosowania – decydują o skierowaniu ich do publikacji. Podejmując decyzje w tym zakresie, Kolegium ma przede wszystkim

na uwadze znaczenie orzeczenia dla wykładni prawa i praktyki sądowej. Kolegium uwzględnia także wymogi redakcyjne, w tym obszerność uzasadnienia orzeczenia oraz sposób prezentacji argumentacji prawnej.

§ 9.

1. Orzeczenia, co do których podjęto decyzję o skierowaniu do publikacji, podlegają wstępnemu opracowaniu przez sekretarza Kolegium.
2. Po wstępnym opracowaniu członkowie Kolegium opracowują orzeczenia w zakresie określonym przez przewodniczącego. Wskazują dostrzeżone błędy i omyłki pisarskie, proponują wprowadzenie skrótów, a w razie potrzeby przedstawiają propozycje zmiany tezy oraz dokonują niezbędnych poprawek językowych w uzasadnieniu.
3. O ostatecznej formie publikacyjnej orzeczenia decyduje Kolegium. W razie potrzeby Kolegium, przed podjęciem decyzji, konsultuje wprowadzenie skrótów, zmian lub poprawek z autorem uzasadnienia.
4. Po przeprowadzeniu opracowania, o którym mowa w ustępie poprzedzającym, sekretarz przygotowuje orzeczenia do druku, uwzględniając postanowienia Kolegium oraz sprawdzając treść przygotowanego materiału z oryginałem, a nadto uwzględniając określone przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego zasady anonimizacji i udostępniania orzeczeń sądowych oraz informacji o sprawach sądowych.
5. Niezwłocznie po wykonaniu czynności, o których mowa w ust. 4, sekretarz przekazuje przygotowany materiał wydawcy.

§ 10.

Orzeczenia podlegają publikacji w układzie hierarchicznym i chronologicznym; w pierwszej kolejności uchwały składów powiększonych i uchwały składów zwykłych, a następnie pozostałe orzeczenia.

§ 11.

Redaktor bazy orzeczeń Izby Cywilnej czyni wzmiankę w karcie informacyjnej orzeczenia, będącego przedmiotem prac Kolegium, o miejscu publikacji lub o decyzji o niepublikowaniu orzeczenia.

§ 12.

Członkowie Kolegium Redakcyjnego otrzymują przewidziane w indywidualnych umowach z wydawcą wynagrodzenie za wykonane prace w ramach ogólnej kwoty określonej w umowie zawartej z wydawcą według wskaźników określonych przez Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej.

§ 13.

Traci moc zarządzenie Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej nr 22/2021 z dnia 10 listopada 2021 r. w sprawie przygotowywania orzeczeń wydanych przez Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej do publikacji w zbiorach urzędowych „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna” i „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna. Zbiór Dodatkowy” oraz powołania komitetu redakcyjnego.

§ 14.

Przepisy zarządzenia stosuje się do przygotowania do publikacji orzeczeń wydawanych przez Sąd Najwyższy Izba Cywilna w zbiorach urzędowych w OSNC od nr 1/23 oraz w OSNC-ZD od nr 1/23.

§ 15.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Prezes Sądu Najwyższego
kierujący pracą Izby Cywilnej
prof. dr hab. Joanna Misztal-Konecka

DANE STATYSTYCZNE (październik 2022 r.)**Informacja o ruchu spraw**

Lp.	Rodzaj spraw	RUCH SPRAW												
		Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono razem	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania na okres następny	
					Sposób załatwienia									
					odmówiono przyjęcia do rozpoznania	przyjęto do rozpoznania	oddalono	uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania	uchylono i rozstrzygnięto merytorycznie	podjęto uchwałę	stwierdzono niezgodność orzeczenia z prawem	załatwiono w inny sposób		
1.	CSK	3131	531	294	168	98	-	-	-	-	-	-	28	3368
2.	CSKP	1615	101	53	-	-	19	26	-	-	-	-	8	1663
3.	CNP	84	6	11	-	3	-	-	-	-	-	-	8	79
4.	CNPP	36	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39
5.	CZP, w tym:	68	5	15	-	-	-	-	-	11	-	-	4	58
	- skład 3 sędziów	48	5	15	-	-	-	-	-	11	-	-	4	38
	- skład 7 sędziów	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
	- pełny skład	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
6.	CZ	162	46	20	-	-	7	5	-	-	-	-	8	188
7.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CB	5	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10
10.	CBO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	CO	138	76	67	-	-	-	-	-	-	-	-	67	147
RAZEM		5239	774	461	168	101	26	31	-	11	-	-	124	5552

Informacja o szybkości załatwiania spraw

CSK				CSKP			
do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
25	106	87	76	7	7	10	29
CO				CZP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.
24	30	10	3	2	5	7	1
CZ				CA			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
3	4	11	2	–	–	–	–
CNP				CNPP			
do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
1	4	1	5	–	–	–	–
CN				CB			
do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.	do 2 tyg.	do 1 mies.	do 2 mies.	pow. 2 mies.
–	–	–	–	–	–	1	–
CBO							
do 2 tyg.	do 1 mies.	do 2 mies.	pow. 2 mies.				
–	–	–	–				

DANE STATYSTYCZNE (listopad 2022 r.)**Informacja o ruchu spraw**

Lp.	Rodzaj spraw	RUCH SPRAW												
		Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono razem	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania na okres następny	
					Sposób załatwienia									
					odmówiono przyjęcia do rozpoznania	przyjęto do rozpoznania	oddalono	uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania	uchylono i rozstrzygnięto merytorycznie	podjęto uchwałę	stwierdzono niezgodność orzeczenia z prawem	załatwiono w inny sposób		
1.	CSK	3368	517	354	207	128	-	-	-	-	-	-	19	3531
2.	CSKP	1663	133	59	-	-	32	23	-	-	-	-	4	1737
3.	CNP	79	8	12	6	-	-	-	-	-	-	-	6	75
4.	CNPP	39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39
5.	CZP, w tym:	58	4	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	60
	- skład 3 sędziów	38	4	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	40
	- skład 7 sędziów	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
	- pełny skład	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
6.	CZ	188	23	24	-	-	13	5	-	-	-	-	6	187
7.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CB	10	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	11
10.	CBO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	CO	147	111	105	-	-	-	-	-	-	-	-	105	153
RAZEM		5552	799	558	213	128	45	28	-	1	-	-	143	5793

Informacja o szybkości załatwiania spraw

CSK				CSKP			
do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
15	108	140	91	4	7	13	35
CO				CZP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.
32	40	24	9	1	1	–	–
CZ				CA			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
1	7	14	2	–	–	–	–
CNP				CNPP			
do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
–	3	4	5	–	–	–	–
CN				CB			
do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.	do 2 tyg.	do 1 mies.	do 2 mies.	pow. 2 mies.
–	–	–	–	–	–	–	2
CBO							
do 2 tyg.	do 1 mies.	do 2 mies.	pow. 2 mies.				
–	–	–	–				

SPIS TREŚCI

	<i>strona</i>
Aktualności	3
Uchwały i inne ważniejsze orzeczenia	4
Omówienia głoś i innych komentarzy do orzeczeń	16
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	37
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC-ZD 2022, nr 4	64
Zarządzenia Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej	68
Dane statystyczne (październik 2022 r.)	84
Dane statystyczne (listopad 2022 r.)	86

 Sąd Najwyższy
Plac Krasińskich 2/4/6
00-951 Warszawa

 Wolters Kluwer
ul. Przyokopowa 33
01-208 Warszawa